

De uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen versus de geschillenregeling in de BV

Een aandeelhouder verdwijnt, de ene exit is de andere niet

Toby Van Breda

Onder wetenschappelijke begeleiding van:
Prof.dr. S. Cools en K. Vervenne

INLEIDING

“Quand on ne s’aime plus, on se sépare.” Wat voor geliefden geldt, geldt voor iedere vorm van samenwerking- zo ook voor de besloten vennootschap.

In geval van conflict beschikken de aandeelhouders van een BV over een resem mogelijkheden² om (zo nodig) de vennootschap te verlaten. Klassiek is daar de uittreding en de uitsluiting via de wettelijke geschillenregeling, sedert 1995 kwantitatief de meest succesvolle procedure in het vennootschapsrecht³. Daarnaast is het dankzij het WVV mogelijk in de statuten de uittreding en de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen te voorzien, een systeem die zijn oorsprong vindt in de CV. Bijgevolg kunnen aandeelhouders kiezen voor de (relatief nieuwe) uittreding of uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen dan wel voor het parallelle universum van de wettelijke geschillenregeling. De twee verschillende uittredings- en uitsluitingsmogelijkheden hebben hetzelfde resultaat: een aandeelhouder verdwijnt, maar de ene exit is de andere niet.

¹ M. CALUWAERTS, “L’exclusion et le retrait forcés comme solution aux litiges entre associés” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (127) 127, nr. 1.

² Zie bijv. A. FRANÇOIS, K. BYTTEBIER, J. FASTENAEEKELS, T. VAN DE GEHUCHTE en L. VANDENBEMPT, “Omgaan met conflicten in vennootschappen: regeling van geschillen is meer dan geschillenregeling” in K. BYTTEBIER, A. FRANÇOIS, E. JANSSENS en T. VAN DE GEHUCHTE (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Morsel, Intersentia, 2009, 1-156 en A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, NFM 2022, 14-28.

³ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 759, nr. 1586; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1132, nr. 1; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (447) 447, nr. 1.

Het is bovendien denkbaar dat in bepaalde gevallen de twee mechanismen elkaar doorkruisen. Zo is de situatie mogelijk waarbij een misnoegde aandeelhouder wiens uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen wordt nagestreefd, via de gerechtelijke uittredingsprocedure (geschillenregeling) een hoger scheidingsaandeel hoopt te bekomen. Er heerst immers nog veel onzekerheid over hun verhouding.⁴ Indien de twee systemen met elkaar in concurrentie zouden treden, welke moet dan de voorkeur krijgen? De uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen is nieuw sinds het WVV maar de wetgever lijkt aan voormelde potentiële conflictsituaties weinig aandacht te hebben gehad.

De centrale onderzoeksvraag van dit werk luidt dan ook als volgt: “Wat is uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen in de BV en hoe verhoudt het zich ten opzichte van de uittreding en uitsluiting in het kader van de wettelijke geschillenregeling?” Om een juridisch volledig standpunt te bekomen, wordt de centrale vraag behandeld in drie delen.

In het eerste deel wordt ingegaan op de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen in de BV, ook “statutaire geschillenregeling” genoemd. Er wordt nagegaan waarom het systeem bestaat in de BV en hoe er gebruik van kan worden gemaakt (de procedure). Daarvoor worden in hoofdstukken 2 en 3 respectievelijk de uittreding en de uitsluiting afzonderlijk behandeld. Daarnaast wordt ook besproken in hoeverre de statutaire geschillenregeling moduleerbaar is in de statuten, dit zal worden besproken in elk van de hoofdstukken en specifiek met betrekking tot het scheidingsaandeel in hoofdstuk 4.

In het tweede deel wordt ingezoomd op de wettelijke geschillenregeling in de BV: wat is deze en hoe kan er gebruik van worden gemaakt? De geschillenregeling zal als een geheel worden benaderd met aanduiding van de verschillen tussen de procedure in uitsluiting dan wel tot uittreding.

In het derde deel worden de uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen tegenover de wettelijke geschillenregeling in de BV tegenover elkaar geplaatst. In een eerste hoofdstuk zullen de twee systemen samenvattend worden vergeleken, waarna in het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag waarbij de statutaire geschillenregeling in “conflict” kan treden met de wettelijke geschillenregeling.

Tot slot beantwoordt een conclusie de vooropgestelde onderzoeksvraag.

⁴ M. VERHEYDEN, “Het uitgebreid CV van de ‘eigenlijke CV’: praktische aandachtspunten in het licht van de internationale coöperatieve beginselen en de verschillen met de BV”, *NFM* 2021, (182) 184-185, nr. 7.

I. UITTREDING EN UITSLUITING LASTENS HET VENNOOTSCHAPSVERMOGEN IN DE BV

I.1. ALGEMEEN

I. HISTORISCHE ACHTERGROND: DE CV ALS VLUCHTVORM VOOR AANDEELHOUDERSFLEXIBILITEIT - De coöperatieve vennootschap werd in de tweede helft van de jaren tachtig gezien als “vluchtvorm”: ze vormde als weinig gereguleerde vennootschapsvorm een aanlokkelijk alternatief voor de NV maar vooral voor de BVBA.⁵ Met de Sociale Programmawet van 20 juli 1991⁶ wilde de wetgever het overdreven gebruik van de CV indammen met ingrijpende normering zodat de regels op vlak van kapitaalvorming en bescherming van de CVBA niet meer wezenlijk verschilden van die bij de BVBA.⁷ Maar de CV bleef een aantrekkelijk alternatief wegens de soepelheid op vlak van de mogelijkheid om lastens het vennootschapsvermogen uit te treden.⁸ Het Wetboek van Vennootschappen⁹ (hierna: *W.Venn.*) definieerde in artikel 350 de coöperatieve vennootschap immers als “een vennootschap die is samengesteld uit een veranderlijk aantal vennoten met veranderlijke inbrengen.” Zo bood de CV veel flexibiliteit en maakte voornamelijk vrije beroepen (professionele vennootschappen) veelvuldig gebruik van deze vennootschapsvorm.¹⁰

⁵ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 92, nr. 155; E. CALLENS, L. DE MEULEMEESTER en H. DE WULF, “Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (493) 494, nr. 3; J. WOUTERS, “De coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid na de wet van 20 juli 1991” in K. GEENS, H. LAGA en J. WOUTERS, *De coöperatieve vennootschap na de Wet van 20 juli 1991*, Schoten, Roularta Media Group, 1992, (49) 53, nr. 1.

⁶ Wet 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, *BS* 1 augustus 1991, 16.951.

⁷ E. CALLENS e.a., “Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (493) 494, nr. 3; B. SMETS en J.P. VINCKE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Standaard, 2000, 10; J. WOUTERS, “De coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid na de wet van 20 juli 1991” in K. GEENS e.a., *De coöperatieve vennootschap na de Wet van 20 juli 1991*, Schoten, Roularta Media Group, 1992, (49) 55, nr. 4.

⁸ E. CALLENS e.a., “Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (493) 494, nr. 3; B. SMETS en J.P. VINCKE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Standaard, 2000, 47; J. WOUTERS, “De coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid na de wet van 20 juli 1991” in K. GEENS e.a., *De coöperatieve vennootschap na de Wet van 20 juli 1991*, Schoten, Roularta Media Group, 1992, (49) 55, nr. 4.

⁹ Wet 7 mei 1999 houdende het wetboek van vennootschappen, *BS* 6 augustus 1999, 29.440.

¹⁰ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186; M. AERTSEN, M. ALLIJNS, B. BUYDENS, M. D'HERDE, W. GARDIN, M. HEENE, J. LANNOY, S. LEDENT, M. MERTENS, M. ROELENS, S. SABLON, C. VAN BIERVLIET, L. VANDAMME en T. VERMEERSCH, *De gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 185; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 92, nr. 155; E.-J. NAVEZ en A. NAVEZ, *Le Code des sociétés et des associations*, Brussel, Larcier, 2019, 130, nr. 307; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018 (33) 56, nr. 54; J. WAELKENS, “De coöperatieve vennootschap en vrije beroepers. Compatibel of streng verbod?” in S. DE REY, N. VAN DAMME en T. GLADINEZ (eds.), *Grenzen voorbij*, Morsel, Intersentia, 2020, 657-671.

2. HET WV: DE BV ALS ALTERNATIEF – De uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen werd traditioneel als hét wezenskenmerk van de coöperatieve vennootschap gezien¹¹, maar de wetgever wilde met het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen¹² (hierna: WV) de CV voorbehouden aan de “echte coöperatieven”.¹³ De BV moet het alternatief bieden voor de niet-echte coöperatieve vennootschappen. Daarom is het sinds het WV in de BV mogelijk om statutair te voorzien in een uittredings- en uitsluitingsmogelijkheid lastens het vennootschapsvermogen, geïnspireerd op dat van de CV.¹⁴

3. EENZIJDIGE OPZEGGING – De uittreding en uitsluiting kunnen worden omschreven als de eenzijdige opzegging, zonder tussenkomst van de rechter, van het vennootschapscontract door de aandeelhouder bij uittreding¹⁵ c.q. de vennootschap zelf middels de algemene vergadering bij uitsluiting¹⁶.

¹¹ E. CALLENS, L. DE MEULEMEESTER en H. DE WULF, “Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (493) 495, nr. 5.

¹² Wet 23 maart 2019 tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, BS 4 april 2019, 33.239.

¹³ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 190-192; M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 185; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 92, nr. 156; E. CALLENS e.a., “Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (493) 496, nr. 7 en 498-500, nr. 11; D. BRULOOT en J.-M. NELISSEN GRADE, “Schuldeisersbescherming in de BV na de afschaffing van het kapitaalconcept” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (45) 71, nr. 69; E.-J. NAVEZ en A. NAVEZ, *Le Code des sociétés et des associations*, Brussel, Larcier, 2019, 130, nr. 308.

¹⁴ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186-188; M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 185; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 92, nr. 156; D. BRULOOT, “Krachtlijnen in het nieuwe bv-recht” in D. BRULOOT, P. ERNST, A. FRANÇOIS, K. MAERSCEAU, C. PIETTE, R. TAS en M. WYCKAERT, *De nieuwe vennootschapswet. VPG studiedag 2018*, Mechelen, Kluwer, 2018, (51) 67-68, nr. 37 en 73-74, nr. 53; D. BRULOOT en J.-M. NELISSEN GRADE, “Schuldeisersbescherming in de BV na de afschaffing van het kapitaalconcept” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (45) 72, nr. 70; P. DE WOLF, “L’impact de l’absence de capital dans la SRL” in V. PALM (ed.), *Le nouveau droit des sociétés en pratique*, Limal, Anthemis, 2021, (7) 19, nr. 26; E.-J. NAVEZ en A. NAVEZ, *Le Code des sociétés et des associations*, Brussel, Larcier, 2019, 130-131, nr. 308-309 en 133-134, nr. 313; J. WAELEKENS, “De coöperatieve vennootschap en vrije beroepers. Compatibel of streng verbod?” in S. DE REY e.a. (eds.), *Grenzen voorbij*, Antwerpen, Intersentia, 2020, (657) 662; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 143, nr. 40.

¹⁵ M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 186; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 20, nr. 30; J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT, P. MALHERBE en H. CULOT, *Droit des sociétés*, Brussel, Larcier, 2020, 820, nr. 1511; B. SMETS en J.P. VINCKE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Standaard, 2000, 54; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 103, nr. 137.

¹⁶ Kh. Brussel 29 mei 1991, *TBH* 1992, 154; B. TILLEMANS, S. LIERMAN en V. SAGAERT (eds.), *De Valks juridisch woordenboek*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 474-475; B. VAN BRUYSTEGEM, “Commentaar bij art. 370 W.Venn.” in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met*

4. TOEPASSELIJK RECHT, GEEN *DEFAULT*-REGEL - Het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen bevat in boek 5 met de regels inzake de besloten vennootschap een titel 6: “*Uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen*”. Het betreft echter geen *default*-regel zoals bij de CV, maar de regeling moet in de BV statutair worden “geactiveerd”.¹⁷

5. BUTTENGERECHTELIJK - In tegenstelling tot de geschillenregeling, gebeuren de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen buitengerechtelijk.¹⁸

1.2. UITTREDING (ART. 5:154 WVV)

1.2.1. Algemeen

6. UITTREDING: EENZIJDIGE OPZEGGING DOOR EEN AANDEELHOUDER - De uittreding kan worden omschreven als de eenzijdige opzegging van de vennootschapsverbintenis door een aandeelhouder, daarbij worden zijn aandelen vernietigd.¹⁹ De uittredende aandeelhouder krijgt hierbij een scheidingsaandeel uitgekeerd.²⁰ De uittreding kan in de BV statutair worden opgenomen conform artikel 5:154 WVV.²¹

7. DE STATUTEN EN HET WETTELIJK KADER - De statuten kunnen de modaliteiten de uittreding lastens het vennootschapsvermogen regelen (art. 5:154, §1, tweede lid WVV). De wetgever voorziet in artikel 5:154, §1 WVV in

overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Mechelen, Kluwer, losbl., nr. I; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 114-115, nr. 152.

¹⁷ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 88-89, nr. 148 en 91, nr. 153; D. BRULOOT en J.-M. NELISSEN GRADE, “Schuldeisersbescherming in de BV na de afschaffing van het kapitaalconcept” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (45) 72, nr. 71; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 19, nr. 29; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56, nr. 55.

¹⁸ L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 369, nr. 2; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1139, nr. 17.

¹⁹ M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 186; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 20, nr. 30; J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT, P. MALHERBE en H. CULOT, *Droit des sociétés*, Brussel, Larcier, 2020, 820, nr. 1511; B. SMETS en J.P. VINCKE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Standaard, 2000, 54; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 103, nr. 137.

²⁰ R. TAS en O. ROODHOOFT, “Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV” in S. COOLS, R. FORIERS, F. HELLEMANS, O. ROODHOOFT, R. TAS, B. VAN BAELEN, T. VOS en M. WYCKAERT, *Themis 117 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, (65) 85, nr. 26; J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 344, nr. 4.

²¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 88-89, nr. 148.

een aantal regels van dwingend recht en in een kader van aanvullend recht, waarvan kan worden afgeweken in de statuten.²² (*infra* randnr. 14 e.v.)

8. VORMVRIJ – Aan de uitoefening van het uittredingsrecht van een aandeelhouder zijn geen vormvereisten verbonden. Evenwel is een geschrift aan te raden om bewijsredenen.²³

1.2.2. Rol van het bestuursorgaan

9. VERSLAGPLICHT AAN DE AV– Het bestuursorgaan brengt verslag uit over de verzoeken tot uittreding gedurende het voorgaande boekjaar op de gewone algemene vergadering. De uittreding komt tenslotte financieel ten laste van het vennootschapsvermogen²⁴. Dat verslag vermeldt “*ten minste de identiteit van de uitgetreden aandeelhouders, het aantal en de soort aandelen waarmee zij zijn uitgetreden, de betaalde vergoeding en de eventuele andere modaliteiten, het aantal geweigerde verzoeken en de reden daarvoor*” (art. 5:154, §2, eerste lid WVV). Zo wijkt de wetgever af van de regeling in de CV, waarbij het bestuur de identiteit van de uitgetreden aandeelhouders niet verplicht is te vermelden.²⁵ De redenering van de wetgever hierbij is dat de BV een vennootschapsvorm is waarbij aandeelhouders elkaar kennen.²⁶

10. VERZOEK TOT UITTREDING WEIGEREN? – In het verslag aan de algemene vergadering (*supra* randnr. 1.2.2) moet het bestuur “*het aantal geweigerde verzoeken en de reden daarvoor*” vermelden (art. 5:154, §2, eerste lid *in fine* WVV). Hieruit kan worden afgeleid dat het bestuur een verzoek tot uittreding van een aandeelhouder kan weigeren. Bovendien komen in de praktijk frequent clausules voor in de statuten die aan het bestuur een discretionaire beoordelingsbevoegdheid toekennen, vooral in functie van de financiële situatie van de vennootschap.²⁷ In het kader van de uitkeringstesten (art. 5:154, §1, tweede lid, 6° *j*° 5:142 en 5:143 WVV) zal het bestuur sowieso een beoordeling

²² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 89, nr. 149 en 98, nr. 168; P. DE WOLF en X. DIEUX, “Le nouveau Code des sociétés (et des associations): Capita Selecta”, *JT* 2019, (501) 520, nr. 138.

²³ A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS, C. STAUDT, P. KILESTE, P. VAN OMMESLAGHE, M. CALUWAERTS, A.-P. ANDRÉ-DUMONT, P. DE PAGE, J.P. RENARD, S. WATILLON, J.-P. BUYLE, P. PAULUS de CHÂTELET en J.-M. NELISSEN GRADE, *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 205, nr. 8; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:120 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigen. Artikelgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 5, nr. 2.

²⁴ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 187.

²⁵ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 21-22, nr. 35.

²⁶ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 187.

²⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 20, nr. 30.

moeten doorvoeren op dat vlak, maar deze schort slechts de uitbetaling op (art. 5:154, §1, laatste lid WVV).²⁸

11. BIJWERKEN VAN HET AANDELENREGISTER - Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het bijwerken van het aandelenregister.²⁹ Het volgende moet worden vermeld: “*de uittredingen van aandeelhouders, de datum waarop dit is gebeurd, en de aan de betrokken aandeelhouders betaalde vergoeding*” (art. 5:154, §2, tweede lid WVV). Het aandelenregister wordt bijgewerkt onmiddellijk na de uitsluiting, om op elk ogenblik de correcte toestand weer te geven.³⁰

12. STATUTEN UP-TO-DATEHOUDEN - Het is cruciaal de statuten *up-to-date* te houden ten behoeve van aandeelhouders en derden.³¹ Derhalve moeten de uittredingen in de BV worden vastgesteld in authentieke akte.³² Statutenwijziging is in principe een voorrecht van de algemene vergadering.³³ Evenwel is het niet noodzakelijk dat voor iedere uittreding een algemene vergadering wordt samengeroepen om de statuten te wijzigen.³⁴ Het bestuur is verantwoordelijk om de statuten in overeenstemming te brengen (art. 5:154, §3 WVV). Hierbij kan het alle uittredingen van het boekjaar bundelen in één authentieke akte.³⁵

13. GEEN SANCTIE, WEL BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEID - De wet voorziet geen sanctie voor de niet-nakoming van de verplichtingen van het

²⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 20, nr. 30 en 26, nr. 48.

²⁹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 90, nr. 150.

³⁰ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54 3119/001, 188; F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346; P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 382, nr. 698.

³¹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54 3119/001, 188; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 90, nr. 151.

³² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 90, nr. 151; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 35.

³³ M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 725; E.-J. NAVEZ en A. NAVEZ, “Le maniement du Code des sociétés et des associations dans la pratique notariale” in E.-J. NAVEZ (ed.) *Le nouveau droit des sociétés et des associations*, Brussel, Larcier, 2019, (11) 31, nr. 27.

³⁴ M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 188; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 35.

³⁵ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 90, nr. 151; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 35.

bestuursorgaan. Een overtreding van deze bepaling vormt niettemin een grond voor bestuurdersaansprakelijkheid *ex* artikel 2:56 WVV.³⁶

1.2.3. Kenmerken

a. Dwingend recht

14. BEPALINGEN VAN DWINGEND RECHT – De wet legt aan de statutaire vrijheid bij de mogelijkheid tot uittreding lastens het vennootschapsvermogen toch enkele beperkingen op³⁷ (ter bescherming van de vennootschapsschuldeisers³⁸). De statuten kunnen ook strenger zijn dan de wettelijke bepalingen.³⁹

15. STATUTAIRE “ACTIVERING” – De mogelijkheid om uit te treden ten laste van het vennootschapsvermogen moet in de eerste plaats expliciet zijn opgenomen in de statuten (*supra* randnr. 3).⁴⁰ Hieruit vloeit voort dat het uittredingsrecht bijvoorbeeld kan worden toegekend aan een bepaald type aandelen of aandeelhouders⁴¹

16. UITTREDING VANAF DERDE BOEKJAAR – Oprichters mogen pas uit de vennootschap treden na ingang van het derde boekjaar na de oprichting (art. 5:154, §1, tweede lid, 1° WVV). Tot zolang loopt de oprichtersaansprakelijkheid (*cf.*: art. 5:16 WVV). Vrije uittreding tijdens de eerste drie jaar zou dan immers moeilijkheden kunnen opleveren inzake bewijs bij faillissement.⁴² Dit verbod geldt evenwel enkel voor de oprichters en bindt geen later toetredende

³⁶ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 571, nr. 77.

³⁷ M. AERTSEN e.a., *Dé gids voor vennootschappen*, Mechelen, Kluwer, 2021, 187; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56, nr. 55.

³⁸ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 187; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56, nr. 55; J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 344, nr. 4.

³⁹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56, nr. 55.

⁴⁰ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 21, nr. 35; L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 369, nr. 2.

⁴¹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 21, nr. 35.

⁴² MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 21, nr. 32.

aandeelhouders.⁴³ Niettemin kunnen de statuten strenger zijn dan de wettelijke regels en een langere wachtermijn bepalen of het verbod uitbreiden naar alle aandeelhouders of een bepaald soort aandelen.⁴⁴

Vanuit de rechtsleer klinkt de kritiek dat deze vereiste van dwingend recht eigenlijk overbodig is gezien de aansprakelijkheid van oprichters desalniettemin blijft bestaan, ondanks een tussentijdse uittreding of verkoop.⁴⁵

17. UITKERINGSTESTEN - Het scheidingsaandeel waarop de uittredende aandeelhouder recht heeft wordt beschouwd als een uitkering *ex art. 5: 142 en 5:143 WvV* (art. 5:154, §1, tweede lid, 6° WvV).⁴⁶ Derhalve moeten de uitkeringstesten (balanstest en liquiditeitstest) worden nageleefd (*infra* randnr. 67 e.v.).⁴⁷

b. Statutaire modalisering

18. WETTELIJK KADER VAN AANVULLEND RECHT - Er is veel vrijheid om de modaliteiten van de uittreding statutair te regelen. Niettemin bevat de wet een aantal uitgangspunten van aanvullend recht.⁴⁸

⁴³ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 21, nr. 32; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)évoluatie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 144, nr. 41.

⁴⁴ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186; D. BRULOOT en J.-M. NELISSEN GRADE, “Schuldeisersbescherming in de BV na de afschaffing van het kapitaalconcept” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WvV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (45) 72, nr. 71; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)évoluatie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 144, nr. 41; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56, nr. 55.

⁴⁵ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 89-90, nr. 149; J. MALHERBE e.a., *Droit des sociétés*, Brussel, Larcier, 2020, 820, nr. 1511.

⁴⁶ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, “Uittreding en uitsluiting” in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WvV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 38; P. DE WOLF en X. DIEUX, “Le nouveau Code des sociétés (et des associations): Capita Selecta”, *JT* 2019, (501) 520, nr. 138.

⁴⁷ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 89-90, nr. 149; R. TAS en O. ROODHOOFT, “Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WvV” in S. COOLS e.a., *Themis 117 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, (65) 85, nr. 26; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56, nr. 55.

⁴⁸ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WvV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; H. DE WULF en M. WYCKAERT, “Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WvV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (77) 143, nr. 120; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 56-57, nr. 55.

c.1 Eerste zes maanden boekjaar

19. GEDURENDE DE EERSTE ZES MAANDEN VAN HET BOEKJAAR - Artikel 5:155, §1, tweede lid, 2° WVV bepaalt dat er niet kan worden uitgetreden dan gedurende de eerste zes maanden van het boekjaar.⁴⁹ Zo weten de aandeelhouders waaraan ze zich kunnen verwachten⁵⁰. Uittredingen na de eerste zes maanden gaan pas in na het einde van het boekjaar.⁵¹ De statuten kunnen afwijken.⁵²

c.2 Gedeeltelijke uittreding

20. EEN AANDEELHOUDER TREEDT UIT MET AL ZIJN AANDELEN - Een aandeelhouder treedt in beginsel uit met al zijn aandelen (art. 5:154, §1, tweede lid, 3° WVV), tenzij de statuten een gedeeltelijke uittreding ten laste van het vennootschapsvermogen toelaten.⁵³

c.3 Uitwerking van de uittreding

21. UITWERKING OP DE LAATSTE DAG VAN DE ZESDE MAAND VAN HET BOEKJAAR, BETALING SCHEIDINGSAANDEEL - Artikel 5:155, §1, tweede lid, 4° WVV bepaalt wanneer de uittreding uitwerking heeft. De uittreding heeft, in tegenstelling tot de uitsluiting (*infra* randnr. 56), geen onmiddellijk gevolg, maar vindt in beginsel maar uitwerking “op de laatste dag van de zesde maand van het boekjaar”.⁵⁴ Hieruit vloeit voort dat de uittredende aandeelhouders derhalve hun stemrechten behouden op de algemene vergadering die de jaarrekening van het vorige boekjaar moet goedkeuren (art. 3.1, §1 WVV) en blijven ze nog verplicht tot eventuele aandeelhoudersverplichtingen.⁵⁵ Hiervan kan worden afgeweken in

⁴⁹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 57, nr. 55.

⁵⁰ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 186.

⁵¹ Cass. (1e k.) 9 juni 1938, *Pas.* 1938, I, 212.

⁵² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 57, nr. 55.

⁵³ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankerung van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 20, nr. 30; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (33) 57, nr. 55.

⁵⁴ Artikel 5:155, §1, tweede lid, 4° WVV; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:120 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 7, nr. 5.

⁵⁵ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:120 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 7, nr. 5.

de statuten, bijvoorbeeld in het geval er in meerdere uittredingsvensters wordt voorzien.⁵⁶

22. UITBETALING VAN HET SCHEIDINGSAANDEEL - Het scheidingsaandeel moet ten laatste één maand na de uitwerking van de uittreding worden uitbetaald (art. 5:154, §1, tweede lid, 4° *in fine* WVV).

c.4 Scheidingsaandeel

23. BEDRAG VAN HET SCHEIDINGSAANDEEL - De uittreding geeft recht op een scheidingsaandeel. De wet voorziet met artikel 1:154, §1, tweede lid, 5° WVV in een *default*-optie voor de berekening van de omvang van het scheidingsaandeel, waarvan de statuten kunnen afwijken.⁵⁷ Met betrekking tot het scheidingsaandeel, zie randnummer 58 en volgende.

1.2.4. Uittreding van rechtswege

24. UITTREDING VAN RECHTSWEGE - Naast de vrijwillige uittreding, laat artikel 5:156, §1 WVV toe om in de statuten te bepalen dat een aandeelhouder wordt geacht van rechtswege uit te treden in geval van overlijden, faillissement, kennelijk onvermogen of onbekwaamheid van de aandeelhouder. Hierin kan ook worden voorzien door de statuten wanneer een aandeelhouder niet langer beantwoordt aan de statutaire vereisten om aandeelhouder te worden (art. 5:156, §2 WVV). Desgevallend hebben de uitgetreden aandeelhouder of zijn erfgenamen, schuldeisers of vertegenwoordigers recht op uitkering van de waarde van het scheidingsaandeel.⁵⁸ Ook deze specifieke regeling moet statutair voorzien zijn om uitwerking te vinden.⁵⁹ Dit is anders dan in de CV waar uittreding van rechtswege in voorgenoemde gevallen de regel is tenzij de statuten dit uitsluiten (art. 6:121 WVV).⁶⁰

⁵⁶ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 187.

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ D. BRULOOT en J.-M. NELISSEN GRADE, "Schuldeisersbescherming in de BV na de afschaffing van het kapitaalconcept" in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (45) 73, nr. 73; D. BRULOOT, "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in D. BRULOOT (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat*, XXXIV, Brugge, die Keure, 2019, (77) 110, nr. 104; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nrs. 36 en 37; C. CHEVALIER, *Vademecum vennootschapsbelasting 2021*, Mortsel, Intersentia, 2021, 1390.

⁵⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 37; D. WILLERMAIN, "La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital" in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie.2 / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution.2*, Gent, Larcier, 2019, (99) 145, nr. 41.

⁶⁰ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 36; J. VANANROYE, "De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht", *RDC-TBH* 2019, (343) 344, nr. 4.

25. AUTHENTIEKE AKTE BIJ UITTREDING VAN RECHTSWEGE – Ook de uittredingen van rechtswege moeten voor het einde van ieder boekjaar notarieel worden verleden op verzoek van het bestuursorgaan.⁶¹

26. A PRIORI UITSLUITEN VAN ERFGENAMEN – Via de uittreding van rechtswege is het dus mogelijk om statutair voorafgaand vast te leggen dat erfgenamen geen recht hebben op de waarde van de aandelen van de erflater *ex* artikel 5:65 WVV, maar enkel op het scheidingsaandeel zoals statutair bepaald of berekend conform artikel 5:154 WVV.⁶²

1.3. UITSLUITING (ART. 5:155 WVV)

1.3.1. Algemeen

27. INTREDE IN DE BV – In de CV bestaat van oudsher de mogelijkheid voor de vennootschap om aandeelhouders uit te sluiten.⁶³ Het WVV heeft deze uitsluitingsmogelijkheid ook geïntroduceerd voor de BV met artikel 5:155 WVV, geïnspireerd op artikel 370 W.Venn.⁶⁴ Net zoals de uittreding, is het vereist de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen statutair te voorzien om er gebruik van te kunnen maken.⁶⁵ Echter zijn de uittreding en uitsluiting niet aan elkaar verbonden. Zo is het dus mogelijk de uitsluitingsmogelijkheid in de statuten in te schrijven zonder te voorzien in een uittreding – en *vice versa*.⁶⁶

⁶¹ Art. 5:156, §1, eerste lid *f*° art. 5:154, §3 WVV; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 37.

⁶² E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 22, nr. 37.

⁶³ H. DE WULF en M. WYCKAERT, “Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (77) 145, nr.125.

⁶⁴ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 188; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 571, nr. 78; H. DE WULF en M. WYCKAERT, “Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (77) 145, nr.125; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

⁶⁵ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 188; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 571, nr. 78; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 24, nr. 42; G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, “Uittreding en uitsluiting” in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 39; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

⁶⁶ T. TILQUIN, “Les clauses de démission et d’exclusion (SRL – SC)” in E.-J. NAVEZ (ed.) *Le nouveau droit des sociétés et des associations*, Brussel, Larcier, 2019, (319) 321-322, nr. 4; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E.

De uitsluiting in het kader van de geschillenprocedure is enkel van toepassing op de BV en NV (*infra* randnr. 71). In de CV moet men in geval van conflict bijgevolg toevlucht zoeken in de buitengerechtelijke uitsluiting ex artikel 6:123 WVV (art. 370 W.Venn. van voorheen).⁶⁷ Met de BV als alternatief voor de niet-echte coöperatieve vennootschappen, is het mogelijk de procedure ook statutair te voorzien in de CV (*supra* randnr. 1).

28. UITSLUITING: EENZIJDIGE OPZEGGING VAN HET VENNOOTSCHAPSCONTRACT JEGENS EEN AANDEELHOUDER DOOR HET BEVOEGDE ORGAAN IN EEN BV – Het recht om een aandeelhouder uit te sluiten is uitzonderlijk. Het laat immers toe dat een partij, de vennootschap middels de algemene vergadering en in afwijking van artikel 1184 oud Burgerlijk Wetboek⁶⁸, eenzijdig het vennootschapscontract opzegt zonder tussenkomst van de rechter.⁶⁹ Hierbij wordt een aandeelhouder tegen zijn wil uit de vennootschap gezet.⁷⁰

29. OM WETTIGE REDEN OF EEN ANDERE IN DE STATUTEN VERMELDE REDEN – Een aandeelhouder kan worden uitgesloten “om een wettige reden of omwille van een andere in de statuten vermelde reden” (art. 5:155, §1, eerste lid WVV).

1.3.2. Reden tot uitsluiting

a. Wettige reden tot uitsluiting

30. WETTIGE REDEN: BEGRIP – Voor een “wettige reden” voor de uitsluiting kan dezelfde betekenis als “gegronde reden” in het W.Venn. worden begrepen. Artikelen 5:155 en 6:123 WVV zijn immers grotendeels een herneming van artikel 370 W.Venn. mits “enkele kleine, eerder stilistische wijzigingen”.⁷¹ Onder gegronde redenen mogen aan de vennoot toe te rekenen tekortkomingen of fouten worden begrepen, echter is hier nuancering op zijn plaats (*infra* randnr. 31).

De parlementaire voorbereiding stelt dat een gegronde reden kan bestaan in “een schending van de statuten, de wettelijke bepalingen betreffende de coöperatieve vennootschappen (bij voorbeeld in geval van stilzwijgen van de

POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

⁶⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 5, nr. 1.

⁶⁸ Oud Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *BS* 03 september 1807, 0.

⁶⁹ Art. 5:155 WVV; Kh. Brussel 29 mei 1991, *TBH* 1992, 154; B. TILLEMANS, S. LIERMAN en V. SAGAERT (eds.), *De Valks juridisch woordenboek*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 474-475; B. VAN BRUYSTEGEM, “Commentaar bij art. 370 W.Venn.” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., nr. I; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 114-115, nr. 152.

⁷⁰ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 5, nr. 1.

⁷¹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 188 en 196.

*statuten) of om het even welk feit (bij voorbeeld de schending van een andere wet), die allen zo ernstig zijn dat het behoud van de betrokken persoon als vennoot voor een redelijk persoon ondenkbaar is of alleszins bijzonder onwenselijk of ongepast voorkomt.*⁷²

31. VOORBEELDEN - Wettige redenen zijn bijvoorbeeld concreet: de aanhoudende en systematische wanbetaling van schulden aan de vennootschap die op onmiskenbare en ernstige wijze de belangen van de vennootschap raakt⁷³ of het schenden van een samenwerkingsovereenkomst met een vennootschap door een partij die ook vennoot is door onder meer inbreuken op een niet-concurrentiebeding en geheimhoudingsplicht⁷⁴.

32. GEEN FOUTVEREISTE - Aangenomen wordt dat het bewijs van een fout toerekenbaar aan de aandeelhouder, net zoals in de geschillenregeling (infra randnr. 84), niet noodzakelijk is.⁷⁵ Het vennootschapsbelang vormt het toetsingscriterium voor de uitsluiting wegens geïndene redenen.⁷⁶

b. Een in de statuten vermelde reden

33. STATUTAIRE REDENEN TOT UITSLUITING: BEGRIP - De statuten kunnen bijkomende redenen opsommen ter rechtvaardiging van een uitsluiting. Het moet hierbij niet noodzakelijk gaan om een "wettige reden" in de zin van artikelen 5:155 en 6:123 WVV.⁷⁷ In de BV lijkt het - in tegenstelling tot de CV - wel mogelijk om de uitsluiting wegens wettige reden uit te sluiten en restrictief de uitsluitingsgronden op te lijsten in de statuten.⁷⁸ De wet laat de statuten een zeer grote vrijheid om de uitsluitingsgronden op te sommen. Deze gronden zijn derhalve eigen aan het doel en de activiteiten van de vennootschap en de rol van de aandeelhouder.⁷⁹

⁷² Amendement (A. ARTS) op het ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St. Senaat* 1990-91, nr. 1374/17.

⁷³ Gent (7e k.) 1 januari 2016, *TRV-RPS* 2016, 998, noot D. VAN GERVEN.

⁷⁴ Gent (7e k.) 10 november 2008, *TRP* 2013, 527, noot B. SAMYN.

⁷⁵ Cass. 9 september 2019, nr. C.18.0488.N, *T.Not.* 2020, 338; F. BLONTROCK, "Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen" (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 344; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 7, nr. 4.

⁷⁶ B. SAMYN, "Uitsluiting van een vennoot van een CVBA: bevoegd orgaan en geïndene reden" (noot onder Gent 10 november 2008), *TRP* 2013, (531) 532.

⁷⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 8, nr. 6; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV-RPS* 2020, (5) 24, nr. 42.

⁷⁸ Art. 5:155, §1, eerste lid WVV: "om een wettige reden of omwille van een andere in de statuten vermelde reden [eigen onderlijning]". E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV-RPS* 2020, (5) 24, nr. 42.

⁷⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 8, nr. 7; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 116-117, nrs. 154 en 155.

34. VOORBEELDEN - Statutaire uitsluitingsgronden zijn bijvoorbeeld het ondermaats samenwerken met de vennootschap⁸⁰, gewelddaden of strafrechtelijke misdrijven door de aandeelhouder⁸¹ of gedrag van de aandeelhouder dat schadelijk is voor de vennootschap⁸². Gegronde redenen (*supra* randnr. 0) uit de rechtspraak kunnen ook opgenomen worden als statutaire uitsluitingsgronden.⁸³

c.1 Rechtsmisbruik

35. GOEDE TROUW- De goede trouw dient in acht te worden genomen bij de uitsluiting. Een uitsluiting, onmiddellijk gedaan na een wijziging van de berekening van het scheidingsaandeel in het nadeel van de uitgeslotene, vormt een rechtsmisbruik.⁸⁴ De goede trouw en het rechtsmisbruik staan in verband met het vennootschapsbelang. Zo kan de rechtbank een statutenwijziging en daarbij de uitsluiting vernietigen wegens schending van de goede trouw en misbruik van meerderheid als deze niet in het belang zijn van de vennootschap. Het gaat daarbij om de uitoefening van een contractueel recht die vatbaar is voor marginale toetsing aan het vennootschapsbelang of aan de goede trouw. De rechter gaat dan na of het besluit niet kennelijk strijdig is met het vennootschapsbelang.⁸⁵

c.2 Verhouding tot de uittreding van rechtswege

36. UITSLUITINGSGRONDEN VS. VERLIES VAN HOEDANIGHEID - De uittreding van rechtswege *ex* artikel 5:156, §2 WVV (*supra* randnr. 24) die toelaat een aandeelhouder uit te sluiten wegens het niet meer voldoen aan de toetredingsvoorwaarden, door middel van een clause “verlies van hoedanigheid”⁸⁶, lijkt aan te sluiten bij de uitsluiting. Voor de uittreding van

⁸⁰ Gent (7e k.) 25 januari 1984, *RW*1983-84, 2773.

⁸¹ Brussel 9 juli 1900, *RPS*1901, 127; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 8, nr. 7.

⁸² Rb. Charleroi 27 juni 1911, *RPS* 1911, 325; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 8, nr. 6.

⁸³ F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 344.

⁸⁴ Gent (7e k.) 4 november 1998, *TRV*2000, 511, noot M.W.; Kh. Brussel 31 mei 1991, *TBH*1991, 927, noot J.-M. NELISSEN GRADE; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 10, nr. 11.

⁸⁵ Kh. Brussel 31 mei 1991, *TBH*1991, 927, noot J.-M. NELISSEN GRADE; E. DIRIX, “Over de beperkende werking van de goede trouw”, *TBH* 1988, (660) 663, nr. 6; K. GEENS, M. DENEF, R. TAS, F. HELLEMANS en J. VANANROYE, “Overzicht van rechtspraak vennootschappen 1992-1998”, *TPR* 2000, (99) 479-480, nr. 469; R. HOUBEN, “Misbruik binnen de onderneming door aandeelhouders en bestuurders” in A. VAN DE VIJVER en R. SMET (eds.), *Misbruik binnen de onderneming*, Antwerpen, Intersentia, (5) 6-9, nrs. 2-4; J.-M. NELISSEN GRADE, noot onder Kh. Brussel 31 mei 1991, *TBH*1991, (935) 936-937, nrs. 3 en 4.

⁸⁶ Voorz. Kh. Luik (KG) 10 november 2017, *TRV-RPS* 2018, 573, noot M. BERNAERTS; M. BERNAERTS, “La délicate rédaction des clauses d’exclusion et de perte de qualité”(noot onder

rechtswege moet echter geen uitsluitingsprocedure worden gevolgd⁸⁷ – er kan zo dus een snelle *exit* worden voorzien. Om met de clausule “verlies van hoedanigheid” een aandeelhouder uit te kunnen sluiten is het van belang dat het niet langer voldoen aan de toetredingsvoorwaarden niet als uitsluitingsgrond (*ex art. 5:155 WVV*) wordt opgenomen⁸⁸. Om de rechten van verdediging te beschermen, is het evenwel niet mogelijk allerhande gronden tot uittreding van rechtswege te bepalen boven op de situaties van artikelen 5:154 en 5:156 WVV.⁸⁹

1.3.3. Procedure

37. De uitsluitingsprocedure, zoals dwingend geformuleerd in artikel 5:155 WVV, kan worden samengevat als volgt:

- a. het gemotiveerde voorstel tot uitsluiting wordt aan de aandeelhouder meegedeeld per e-mail (art. 2:32 WVV) of per aangetekende brief;
- b. de aandeelhouder waarvan de uitsluiting wordt gevraagd, wordt verzocht zijn opmerkingen schriftelijk en volgens dezelfde modaliteiten te kennen te geven aan de algemene vergadering, binnen één maand nadat het uitsluitingsvoorstel hem werd meegedeeld;
- c. de aandeelhouder moet, op zijn verzoek, worden gehoord door de algemene vergadering;
- d. de algemene vergadering beslist over de uitsluiting en spreekt deze uit, het besluit tot uitsluiting moet worden gemotiveerd;
- e. het bestuursorgaan deelt het gemotiveerd uitsluitingsbesluit binnen 15 dagen mee aan de betrokken aandeelhouder per e-mail (art. 2:32 WVV) of per aangetekende brief als de aandeelhouder ervoor heeft gekozen per post te communiceren met de vennootschap en schrijft de uitsluiting in het aandelenregister.⁹⁰

Voorz. Kh. Luijk 10 november 2017), *TRV-RPS* 2018, (579) 582-584; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 8-9, nr. 8; T. LOFFET en M. BERNAERTS, “Les associés de la société coopérative” in J.-A. DELCORDE (ed.), *La société coopérative: nouvelles évolutions*, Brussel, Larcier, 2018, (77) 101-102, nr. 38.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ Art. 5:155 WVV; M. BERNAERTS, “La délicate rédaction des clauses d’exclusion et de perte de qualité” (noot onder Voorz. Kh. Luijk 10 november 2017), *TRV-RPS* 2018, (579) 579, nr. 1; P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 380, nr. 692; O. CAPRASSE en R. AYDOGDU, *Les conflits entre actionnaires*, Brussel, Larcier, 2010, 72-75, nrs. 130-134; P. DE WOLF, “L’impact de l’absence de capital dans la SRL” in V. PALM (ed.), *Le nouveau droit des sociétés en pratique*, Limal, Anthemis, 2021, (7) 20, nr. 28.

a. Bevoegd orgaan

c.1 De algemene vergadering

38. ALGEMENE VERGADERING - Gelet op het belang van een beslissing tot uitsluiting is de algemene vergadering exclusief bevoegd om een uitsluiting te beslissen (art. 5:155, §1, tweede lid WVV).⁹¹ De algemene vergadering speelt hierbij een dubbele rol: in de eerste plaats zal zij het gemotiveerd voorstel tot uitsluiting nemen, dat ter kennis zal worden gegeven aan de geviseerde aandeelhouder.⁹² Ten tweede moet zij de uitsluiting uitspreken.⁹³

39. GEWONE MEERDERHEID - De algemene vergadering kan tot uitsluiting overgaan met een gewone meerderheid van de stemmen conform artikel 2:41 WVV, maar de statuten kunnen ook strengere vereisten opleggen en bijvoorbeeld een gekwalificeerde meerderheid vereisen.⁹⁴

40. STEMRECHT VAN DE GEVISEERDE AANDEELHOUDER - De aandeelhouder die dreigt te worden uitgesloten, behoudt zijn stemrecht op de algemene vergadering die over zijn uitsluiting zal beslissen. Bijgevolg kan een meerderheidsaandeelhouder niet op deze manier worden uitgesloten. In de statuten kan mogelijk wel worden bepaald dat een meerderheid van de stemmen onder de andere aandeelhouders volstaat om de geviseerde aandeelhouder uit te sluiten (art. 2:41 WVV).⁹⁵

⁹¹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 188; P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 380, nr. 692; P. DE WOLF, "L'impact de l'absence de capital dans la SRL" in V. PALM (ed.), *Le nouveau droit des sociétés en pratique*, Limal, Anthemis, 2021, (7) 20, nr. 28; H. DE WULF en M. WYCKAERT, "Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop" in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (77) 145, nr. 127.

⁹² M. BERNAERTS, "La délicate rédaction des clauses d'exclusion et de perte de qualité" (noot onder Voorz. Kh. Luik 10 november 2017), *TRV-RPS* 2018, (579) 579, nr. 1; P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 380, nr. 692; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 10-11, nr. 12; D. WILLERMAIN, "La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital" in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)évolucie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

⁹³ Art. 5:155, §1, tweede lid WVV; M. BERNAERTS, "La délicate rédaction des clauses d'exclusion et de perte de qualité" (noot onder Voorz. Kh. Luik 10 november 2017), *TRV-RPS* 2018, (579) 579, nr. 1.

⁹⁴ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 11, nr. 12.

⁹⁵ A.-P. ANDRÉ-DUMONT, "L'exclusion d'associés dans les sociétés coopératives" in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 213-214, nr. 25; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 11, nr. 13; O. CAPRASSE en R. AYDOGDU, "L'exclusion et le retrait non judiciaires dans les sociétés à responsabilité limitée", *DAOR* 2007, (277) 281, nr. 10.

c.2 De rol van het bestuursorgaan

41. KENNISGEVING - Het bestuursorgaan staat in voor de kennisgeving aan de betrokken aandeelhouder van zowel het voorstel als het besluit tot uitsluiting (art. 5:155, §1, eerste en §2 WVV).⁹⁶ Het gemotiveerde uitsluitingsvoorstel moet minstens één maand vooraf worden gecommuniceerd aan de geveerde aandeelhouder.⁹⁷ Het gemotiveerde besluit tot uitsluiting moet binnen 15 dagen worden meegedeeld aan de betrokken aandeelhouder.⁹⁸

De kennisgeving gebeurt overeenkomstig artikel 2:32 WVV: de aandeelhouder kan een e-mailadres meedelen dat zal gebruikt worden voor de communicatie; elke communicatie op dit e-mailadres wordt geacht geldig te zijn.⁹⁹ Heeft de aandeelhouder ervoor gekozen om met de vennootschap te communiceren per post, dan moet de kennisgeving gebeuren per aangetekende brief (art. 5:155, §1, eerste lid *in fine* WVV).¹⁰⁰

42. AANDELENREGISTER BIJWERKEN - Het bestuursorgaan schrijft de uitsluiting in het aandelenregister en vermeldt daarbij: de uitsluitingen van aandeelhouders, de datum van de uitsluiting en de vergoeding betaald aan de uitgesloten aandeelhouders (art. 5:155, §2 *j*^o §4 WVV).¹⁰¹ Het aandelenregister wordt bijgewerkt onmiddellijk na de uitsluiting, zo geeft het op elk ogenblik de correcte toestand weer.¹⁰²

43. STATUTEN BIJWERKEN - Net zoals bij de uittreding (*supra* randnr. 11), moeten de uitsluitingen en de statutenwijzigingen die daaruit voortvloeien

⁹⁶ D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

⁹⁷ F. BLONTRÖCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 344-345; H. DE WULF en M. WYCKAERT, “Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (77) 146, nr. 128.

⁹⁸ Art. 5:155, §2 WVV; F. BLONTRÖCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 345; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

⁹⁹ Art. 2:32 WVV; F. BLONTRÖCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 344-345.

¹⁰⁰ F. BLONTRÖCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 345.

¹⁰¹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 12, nr. 15; D. WILLERMAIN, “La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital” in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

¹⁰² MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 188; F. BLONTRÖCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346; P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 382, nr. 698.

worden vastgesteld in een authentieke akte, voor het einde van het boekjaar, op verzoek van het bestuursorgaan (art. 5:155, §5 WVV).¹⁰³

44. GEEN VERSLAGPLICHT - In tegenstelling tot de uittreding (*supra* randnr. 1.2.2), bestaat er bij uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen voor het bestuur geen verslaggevingsplicht op de algemene vergadering. Het is immers de algemene vergadering zelf die de uitsluiting besloten heeft.¹⁰⁴

b. Rechten van verdediging

45. WAARBORGEN VOOR DE GEVISEERDE AANDEELHOUDER - De wet voorziet door middel van de dwingende procedure in volgende waarborgen ter vrijwaring van de rechten van verdediging van de geviseerde aandeelhouder die dreigt te worden uitgesloten.

c.1 Motivatieverplichting

46. MOTIVERINGSPLICHT A PRIORI - Het voorstel tot uitsluiting wordt de betrokken aandeelhouder ter kennis gebracht (*infra* randnr. 41).¹⁰⁵ Het voorstel moet gemotiveerd zijn: de concrete handelingen of feiten die de aanleiding vormen voor de uitsluiting moeten hem worden meegedeeld, samen met de statutaire uitsluitingsgrond(en) dan wel welke wettige oorzaak. Een simpele, algemene verwijzing naar de statuten is onvoldoende.¹⁰⁶ Dit is de motiveringsplicht *a priori*.¹⁰⁷ De aandeelhouder wiens uitsluiting wordt gevraagd,

¹⁰³ F. BLONTROCK, "Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen" (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346; D. WILLERMAIN, "La société à responsabilité limitée: au-delà de la suppression du capital" in E. POTTIER (ed.), *Het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: (r)evolutie? / Le Code des sociétés et associations: (r)évolution?*, Gent, Larcier, 2019, (99) 146, nr. 42.

¹⁰⁴ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 12, nr. 15.

¹⁰⁵ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 11, nr. 14; B. VAN BRUYSTEGEM, "Commentaar bij art. 370 W.Venn." in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., nr. V.

¹⁰⁶ A.-P. ANDRÉ-DUMONT, "L'exclusion d'associés dans les sociétés coopératives" in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 215, nr. 28; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 11, nr. 14; B. VAN BRUYSTEGEM, "Commentaar bij art. 370 W.Venn." in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., nr. V; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 120, nr. 160.

¹⁰⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WVV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020 11, nr. 14; B. VAN BRUYSTEGEM, "Commentaar bij art. 370 W.Venn." in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., nr. V.

moet worden verzocht zijn opmerkingen schriftelijk over te maken aan de algemene vergadering op dezelfde modaliteiten als de kennisgeving (*supra* randnr. 41, tweede al.) (art. 5:155, §1, derde lid WVV).

47. MOTIVERINGSPLICHT A POSTERIORI – Daarnaast is de algemene vergadering verplicht de uiteindelijke uitsluitingsbeslissing te motiveren (art. 5:155, §1, laatste lid WVV).¹⁰⁸ Het gemotiveerde besluit tot uitsluiting zal worden genomen hetzij na verloop van de termijn van een maand voor schriftelijke opmerkingen (*infra* randnr. 48), hetzij na de aandeelhouder te hebben gehoord (*infra* randnr. 48).¹⁰⁹

c.2 Hoorrecht

48. SCHRIFTELIJKE OPMERKINGEN – De geïsoleerde aandeelhouder beschikt over een termijn van één maand na kennisgeving van het uitsluitingsvoorstel om zijn opmerkingen schriftelijk te kennen te geven aan de algemene vergadering volgens dezelfde modaliteiten als de kennisgeving: via e-mail of aangetekende brief (*supra* randnr. 41, tweede al.) (art. 5:155, §1, derde lid WVV). De statuten kunnen eventueel de termijn verlengen, teneinde de waarborgen van de geïsoleerde vennoot uit te breiden.¹¹⁰

49. HOORRECHT OP VERZOEK VAN DE AANDEELHOUDER – De aandeelhouder die dreigt te worden uitgesloten beschikt daarnaast over de waarborg dat hij gehoord moet worden als hij erom verzoekt (art. 5:155, §1, vierde lid WVV).¹¹¹ Dit kan hem niet worden geweigerd.¹¹² De geïsoleerde aandeelhouder is echter niet verplicht om van dit hoorrecht gebruik te maken.¹¹³

¹⁰⁸ H. DE WULF en M. WYCKAERT, “Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (77) 146, nr. 128.

¹⁰⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 12, nr. 14.

¹¹⁰ MvT bij ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 1990-91, nr. 1374/1, 72; A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 215, nr. 29.

¹¹¹ Cass. (1e k.) 28 september 1963, *RPS* 1964, 17, noot P. COPPENS; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 12, nr. 14; H. DE WULF en M. WYCKAERT, “Effecten bij BV, NV en CV: categorieën, soorten, overdracht, uitgifte en inkoop” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (77) 146, nr. 128.

¹¹² A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 215, nr. 29.

¹¹³ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 12, nr. 14.

Het hoorrecht wordt in principe uitgeoefend door middel van een fysieke verschijning, tenzij de aandeelhouder instemt zijn hoorrecht op andere wijze uit te oefenen.¹¹⁴

50. BIJSTAND VAN EEN ADVOCaat – In het kader van het recht van verdediging wordt aangenomen dat de geveiseerde aandeelhouder heeft het recht zich door zijn raadsman te laten bijstaan tijdens de algemene vergaderingen met zijn uitsluiting als agendapunt.¹¹⁵

1.3.4. *Rechterlijke controle*

51. NIETIGHEID VAN HET UITSLUITINGSBESLUIT – De uitgesloten aandeelhouder kan zich met een besluit van een vennootschapsorgaan, *in casu* het uitsluitingsbesluit van de algemene vergadering, wenden tot de rechter om het nietig te laten verklaren op grond van een van de gevallen zoals opgesomd in artikel 2:42 WvV.¹¹⁶ Voornamelijk de onregelmatigheden in de besluitvorming en het rechtsmisbruik zullen *in casu* van belang zijn.¹¹⁷

52. VOORBEELDEN – De weigering een aandeelhouder of advocaat (*supra* randnr. 0) toe te laten indien hun aanwezigheid een invloed kan hebben op de besluitvorming¹¹⁸, zou een vormelijk gebrek kunnen uitmaken (art. 2:42, 1° WvV); of ook het niet respecteren van de termijn waarbinnen de geveiseerde aandeelhouder zijn opmerkingen te kennen kan geven (*supra* randnr. 48). Van machtsoverschrijding (art. 2:42, 2° WvV is bijvoorbeeld sprake wanneer een uitsluitingsbeslissing onmiddellijk effect heeft zonder de rechten van verdediging van de geveiseerde aandeelhouder in acht te nemen.¹¹⁹

a. **Geen opportuniteitstoetsing**

53. GEEN OPPORTUNITEITSTOETS – De rechterlijke beoordeling kan betrekking hebben op zowel de procedurele aspecten van de uitsluiting als de ingeroepen argumentatie.¹²⁰ De rechter kan daarbij de feiten die aanleiding

¹¹⁴ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WvV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 12, nr. 14.

¹¹⁵ Voorz. Kh. Gent (KG) 1 september 1989, *TGR* 1989, 170, *TBH* 1991, 34, noot J.-P. BLUMBERG; A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 216, nr. 30.

¹¹⁶ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WvV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 13, nr. 16; R. HOUBEN, “De nietigheid van besluiten van rechtspersonen” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WvV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (607) 608, nrs. 2 en 4.

¹¹⁷ Zie ook R. HOUBEN, “De nietigheid van besluiten van rechtspersonen” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WvV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, 607-624.

¹¹⁸ Gent (7e bis k.) 29 september 2008, *TRV* 2012, 232, noot D. VAN GERVEN.

¹¹⁹ Voorz. Kh. Luik (KG) 10 november 2017, *TRV-RPS* 2018, 573, noot M. BERNAERTS.

¹²⁰ MvT bij ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 1990-91, nr. 1374/1, 72; A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 217, nr. 33; E. CALLENS en L. DE

hebben gegeven tot de uitsluiting kwalificeren en controleren, zonder zich te plaatsen in de discretionaire bevoegdheid van de algemene vergadering, behoudens marginale toetsing aan het vennootschapsbelang.¹²¹

54. SCHORSING BESLUIT INGEVAL SCHENDING VAN DE RECHTEN VAN VERDEDIGING – Indien het recht van verdediging van de geveerde aandeelhouder (*supra* randnr. 48 e.v.) wordt miskend, dan kan deze in kort geding de opschorting van het besluit tot uitsluiting vorderen.¹²²

b. Gevolgen van de nietigheid van het uitsluitingsbesluit

55. GEVOLGEN NIETIGHEID VAN DE UITSLUITING – Indien het besluit nietig wordt verklaard *ex* artikel 2:42 WVV, volgt in principe als rechtsherstel in natura de re-integratie in de vennootschap van de uitgesloten aandeelhouder (gelet op de retroactieve werking van de nietigheid).¹²³ Toch kent de rechter niet altijd de re-integratie toe vanwege de slechte verstandhouding tussen de geveerde aandeelhouder en de vennootschap. Dan vormt een schadevergoeding vaak de oplossing.¹²⁴

1.3.5. Uitwerking van de uitsluiting

56. UITWERKING VAN DE UITSLUITING – De uitsluiting verkrijgt uitwerking van zodra de algemene vergadering de uitsluiting heeft besloten (i.t.t. de uittreding die in principe geen onmiddellijke uitwerking kent, *supra* randnr. 21). De inschrijving ervan in het aandelenregister door het bestuur betreft niet het tijdstip van de uitwerking maar slecht een niet-exclusief bewijsmiddel.¹²⁵

MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 13, nr. 16.

¹²¹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 13, nr. 16; A. JANSEN en W. DAVID, “Le contentieux en droit des sociétés: questions spéciales” in V. PALM (ed.), *Le nouveau droit des sociétés en pratique*, Limal, Anthemis, (103) 137, nr. 32.

¹²² Kh. Luik 16 december 2011, *Rev.dr.ULg* 2016, 357; Voorz. Kh. Luik (KG) 10 november 2017, *TRV-RPS* 2018, 573, noot M. BERNAERTS; Voorz. Kh. Gent (KG) 1 september 1989, *TGR* 1989, 170, *TBH* 1991, 34, noot J.-P. BLUMBERG; Voorz. Kh. Brussel (KG) 22 juni 1989, *TRV* 1990, 387; K. GEENS en H. LAGA, “Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen 1986-1991”, *TPR* 1993, (933) 1155, nr. 271.

¹²³ Kh. Dendermonde (2e k.) 24 juni 2010, *TRV* 2011, 522, noot D. VAN GERVEN; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 14, nr. 18.

¹²⁴ Gent 4 november 1998, *TRV* 2000, 511, noot M.W.; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 14, nr. 18.

¹²⁵ Brussel 5 mei 2009, *RABG* 2010, 179, *TBH* 2010, 364, noot X. MAES; A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 217-218, nr. 34; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 14, nr. 19; O. CAPRASSE en R. AYDOGDU, “L’exclusion et le retrait non

1.4. GEVOLGEN VAN DE UITTREDING EN UITSLUITING LASTENS HET VENNOOTSCHAPSVERMOGEN

1.4.1. Einde aandeelhouderschap

57. Vernietiging van de aandelen – De aandeelhouder verlaat de vennootschap (tijdstip: *supra* randnrs. 21 [uittrekking] en 56 [uitsluiting]) en de vennootschap verkrijgt zijn aandelen¹²⁶, waarna deze worden vernietigd¹²⁷ (art. 5:154, §1, tweede lid, 3° *in fine* en 5:155, §3 *in fine* WVV).

1.4.2. Scheidingsaandeel

58. Recht op scheidingsaandeel – De uitgetreden of uitgesloten aandeelhouder heeft als tegenwaarde voor zijn aandelen recht op een “scheidingsaandeel”.¹²⁸ Er dient te worden opgemerkt dat het geen eigenlijk aandeel is maar een schuldvordering op de vennootschap.¹²⁹

a. Waardering van het scheidingsaandeel

c.1 Waardering: suppletieve regel

59. Waardering: DEFAULT-REGEL – De wetgever voorziet met artikel 5:154, §1, tweede lid, 5° WVV in een aanvullende regeling voor de waardering van het scheidingsaandeel in geval van uittrekking of uitsluiting¹³⁰ lastens het vennootschapsvermogen.¹³¹ De waarderingmethode kan evenwel statutair worden gewijzigd.¹³² Op basis van de suppletieve regeling verkrijgt de verlatende

judiciaires dans les sociétés à responsabilité limitée”, *DAOR* 2007, (277) 283, nr. 15; K. GEENS en H. LAGA, “Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen 1986-1991”, *TPR* 1993, (933) 1156, nr. 272.

¹²⁶ R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittrekking”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1138, nr. 17.

¹²⁷ L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 369, nr. 2.

¹²⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:120 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 9, nr. 11; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 24, nr. 43.

¹²⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:120 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 9, nr. 11; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 24, nr. 43; L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 369, nr. 2; H. DU FAUX, “Les sociétés coopératives” in *Rép. not., XII, Handels- en economisch recht, V/4*, Brussel, Larcier, 1994, 84, nr. 80; R. TAS en O. ROODHOOF, “Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV” in S. COOLS e.a., *Themis 117 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, (65) 85, nr. 26.

¹³⁰ Art. 5:155, §3 WVV.

¹³¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77.

¹³² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 2)”, *RW* 2019-20, (563) 570, nr. 77; J. VANANROYE, “De persoonlijke

aandeelhouder een eerder schamele vergoeding voor het aandelenpakket¹³³, wat dus benadelend werkt voor de verlatende aandeelhouder en diens persoonlijke schuldeisers¹³⁴ (zeker in vergelijking met de gebruikelijke waarderingen in de geschillenregeling¹³⁵, *infra* randnr. 93). Maar “ook aanvullend recht is bindend”¹³⁶.

60. BEREKENING SCHEIDINGSAANDEEL - Het bedrag van het scheidingsaandeel is gelijk aan het bedrag van de aandelen waarmee wordt uitgetreden, namelijk de werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde inbreng, tenzij de nettoactiefwaarde lager zou zijn. De nettoactiefwaarde blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening.¹³⁷ Dit heeft als voordeel dat de vennootschap sneller tot uitbetaling kan overgaan en “*ex post manipulatie van de balans*” niet mogelijk is.¹³⁸

c.2 Statutaire modulering van het scheidingsaandeel

61. STATUTAIRE AFWIJKING - De statuten kunnen afwijken van de suppletieve regeling¹³⁹, zowel op vlak van de eigenlijke begroting van het scheidingsaandeel als de berekeningsbasis.¹⁴⁰ De statuten kunnen bijvoorbeeld bepalen dat het

schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 345, nr. 4.

¹³³ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:123 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 15, nr. 21 E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 25, nr. 44; L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 371, nr. 6; R. TAS en T. VOS, “De geschillenregeling 2.0 - Wijzigingen aan de geschillenregeling in het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in WYCKAERT, M. (ed.), *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, (95) 98, nr. 7; J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 344-345, nrs. 4-5.

¹³⁴ J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 345-346, nr. 5; J. VANANROYE, “Het lijden van de scheidende vennoot”, *Corporate Finance Lab* 2019, <https://corporatefinancelab.org/2019/06/17/het-lijden-van-de-scheidende-vennoot/>.

¹³⁵ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV-RPS* 2020, (5) 25, nr. 44.

¹³⁶ J. VANANROYE, “Het lijden van de scheidende vennoot”, *Corporate Finance Lab* 2019, <https://corporatefinancelab.org/2019/06/17/het-lijden-van-de-scheidende-vennoot/>.

¹³⁷ Art. 5:154, §1, 5° WVV; L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 371, nr. 6; J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 345, nr. 4.

¹³⁸ L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 371, nr. 6.

¹³⁹ Art. 5:154, §1, tweede lid, 5° *in limine* WVV; L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 371, nr. 6; J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 345, nr. 4.

¹⁴⁰ A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 227-228, nrs. 46-47; L. DE

bedrag van het scheidingsaandeel gelijk is aan de volledige nettoactiefwaarde. Een vergoedingswijze zou ook kunnen op basis van de cashflow- of rendementswaarde van het aandelenpakket. Er zouden ook verschillende berekeningsmethoden voor verschillende aandelensoorten kunnen worden voorzien.¹⁴¹ Een waardebepaling die de *going concern*-waarde van de aandelen als aanknopingspunt hanteert in plaats van de nettoactiefwaarde, biedt ook een goede bescherming van de aandeelhouder tegen een uittreding of uitsluiting aan een mager scheidingsaandeel.¹⁴²

62. IN PRINCIPE GELIJKE WAARDERING BIJ UITTREDING EN UITSLUITING - In principe geeft de uitsluiting ex artikel 5:155 WvV de uitgesloten aandeelhouder het recht op de uitkering van een scheidingsaandeel, berekend en uitbetaald volgens dezelfde modaliteiten als bij de uittreding.¹⁴³ Evenwel belet niets de statuten om een andere waarderingsmethode of andere betalingsmodaliteiten te bepalen bij de uitsluiting dan bij de uittreding.¹⁴⁴

63. SCHEIDINGSAANDEEL UITSLUITEN? - Kunnen de statuten zo ver gaan in de modaliteiten dat ze het recht op een scheidingsaandeel ontzeggen of met andere woorden kan het scheidingsaandeel worden uitgesloten? Een minderheid van de rechtspraak en rechtsleer beantwoordt die vraag negatief, de meerderheidsstrekking geeft daarentegen een positief antwoord.

64. SCHEIDINGSAANDEEL VAN OPENBARE ORDE - Ten eerste wordt de volledige statutaire ontzegging betwist.¹⁴⁵ Volgens FREDERICQ heeft het scheidingsaandeel bij uittreding of uitsluiting een openbare orde-karakter en het is derhalve niet mogelijk de uitkering ervan uit te sluiten.¹⁴⁶ Het hof van beroep te Gent¹⁴⁷ en de rechtbank van koophandel te Luik¹⁴⁸ volgden deze redenering in respectievelijk 1935 en 1938. Hierbij is echter nuance op zijn plaats: ten eerste zijn de voormelde uitspraken erg gedateerd, ten tweede betreffen ze de

MEULEMEESTER, "De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?" (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 371, nr. 6.

¹⁴¹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:120 WvV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 11, nr. 25; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "Commentaar bij art. 6:123 WvV" in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2020, 16, nr. 24.

¹⁴² R. HOUBEN, "Uitsluiting en uittreding", *RDC-TBH* 2018, (1131) 1139, nr. 17.

¹⁴³ P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 380, nr. 693.

¹⁴⁴ F. BLONTROCK, "Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen" (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346; P. BROSSARD, *CSA - Examen systématique du nouveau droit des sociétés non cotées et des associations*, Limal, Anthemis, 2020, 380, nr. 693.

¹⁴⁵ P. MAEYAERT, L. TAILLIEU, F. TANGHE, R. VANDELANOTTE, E. VAN HOVE en M. WYNANTS, *De coöperatieve vennootschap, gezien vanuit de praktijk*, Brugge, die Keure, 1993, 41.

¹⁴⁶ L. FREDERICQ, *Traité de droit commercial belge*, V, Gent, Fechey, 1950, 983-984, nr. 698.

¹⁴⁷ Gent (1e k.) 3 mei 1935, *RPS* 1935, 314.

¹⁴⁸ Kh. Luik 19 februari 1938, *RPS* 1940-46, 22; A.-P. ANDRÉ-DUMONT, "L'exclusion d'associés dans les sociétés coopératives" in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 226, nr. 45.

uitsluiting in de CV, waar het mechanisme dwingend van toepassing is.¹⁴⁹ Artikel 6:123 WVV (“*Niettegenstaande andersluidende statutaire bepaling*”) aangaande de CV lijkt dan ook niet dezelfde statutaire vrijheid te laten als artikel 5:155 WVV in de BV.

65. SCHEIDINGSAANDEEL UITSLUITEN MOGELIJK – De meerderheid van de rechtsleer en rechtspraak gaat zo ver in de modulering van het scheidingsaandeel, gelet op het aanvullend karakter van artikel 5:154, §1, tweede lid, 5° WVV, dat aangenomen kan worden dat het scheidingsaandeel zelfs volledig kan worden uitgesloten.¹⁵⁰

Zo kunnen de statuten volgens VAN RYN het recht van een aandeelhouder op een scheidingsaandeel geheel of gedeeltelijk ontzeggen in geval van uitsluiting wegens de niet nakoming van zijn verplichtingen ten opzichte van de vennootschap.¹⁵¹ Ook verschillende rechtspraak¹⁵² volgde eenzelfde zienswijze waarbij het scheidingsaandeel statutair kan worden ontzegd.

Tot slot beargumenteert BLONTROCK dat het enkel in geval van de uitsluiting mogelijk is, te bepalen dat de verlatende aandeelhouder geen scheidingsaandeel zal ontvangen.¹⁵³ Dit volgt uit de formulering van artikel 5:155, §3 WVV: “*Tenzij de statuten anders bepalen, heeft de uitgesloten aandeelhouder recht op uitkering van de waarde van zijn scheidingsaandeel [eigen onderlijning]*”. Daarnaast volgt de mogelijkheid ook uit het onderscheid tussen de uittreding en de uitsluiting. Bij uitsluiting staat vooral het vennootschapsbelang centraal, terwijl de uittredingsprocedure ook strekt tot het dienen van het particulier belang van de aandeelhouder.¹⁵⁴

66. OOK VOOR UITTREDING? – Concluderend luidt de meerderheidsopvatting dus dat het mogelijk is het scheidingsaandeel statutair uit te sluiten en dat minstens voor de uitsluiting. Nopens de uittreding, lijkt er echter geen

¹⁴⁹ Art. 6:123 WVV; Gent (1e k.) 3 mei 1935, *RPS* 1935, (314) 315.

¹⁵⁰ Luik 18 april 2013, *Rev.dr. ULg* 2016, 375, noot O. CAPRASSE en L. LEONARD; Luik (7e k.) 23 maart 2000, *JLMB* 2001, 816; Gent (7e k.) 25 januari 1984, *RW* 1983-84, 2773; Kh. Oostende (1e k.) 15 december 1955, *RPS* 1958, 32, noot L. SIMONT; A.-P. ANDRÉ-DUMONT, “L’exclusion d’associés dans les sociétés coopératives” in P.A. FORIERS e.a., *Les conflits au sein des sociétés commerciales ou à forme commerciale*, Brussel, Éditions du jeune barreau de Bruxelles, 2004, (201) 227, nr. 45; H. DU FAUX, “Les sociétés coopératives” in *Rép. not.*, XII, *Handels- en economisch recht*, V/4, Brussel, Larcier, 1994, 85, nr. 81; J. ‘T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Brussel, Larcier, 1968, 139, nr. 402; K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 132, nr. 189. Zie ook H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 91, nr. 153: “*De uitgesloten aandeelhouder heeft recht op de uitkering van de waarde van zijn scheidingsaandeel, tenzij statutair een andere regeling bestaat [eigen onderlijning]*”.

¹⁵¹ J. VAN RYN, *Principes de droit commercial*, II, Brussel, Bruylant, 1957, 79-80, nr. 1005 en 84, nr. 1015.

¹⁵² Luik 23 maart 2000, *RDC* 2001, 733; Gent (7e k.) 25 januari 1984, *RW* 1983-84, (2773) 2776; Kh. Brussel (10e k.) 9 december 1999, *TRV* 1999, 589.

¹⁵³ F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346.

¹⁵⁴ F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346; H. BRAECKMANS, “Een beroep op de gegronde redenen bij uittreding vereist niet steeds een foutieve of onrechtmatige gedraging” (noot onder Cass. 16 maart 2009), *RW* 2009-10, (874) 875, nrs. 3 en 4.

eensluitend antwoord te zijn. Enerzijds wordt geargumenteed dat er in dat geval ook rekening moet gehouden worden met het belang van de aandeelhouder in kwestie¹⁵⁵ en het sanctionerende karakter van de uitsluiting¹⁵⁶. Anderzijds heeft artikel 5:154, §1, tweede lid, 5° WVV eenzelfde formulering (“*tenzij de statuten anders bepalen*”) waardoor geconcludeerd kan worden dat statutaire afwijking ook bij uittredding mogelijk is. Bovendien is de *ratio legis* van het WVV ook om grote flexibiliteit te bieden aan de BV als basisvennootschapsvorm.¹⁵⁷ Door middel van zowel de grammaticale als de teleologische interpretatie van artikel 5:154 WVV kan worden afgeleid dat het ook bij uittredding mogelijk is het scheidingsaandeel statutair te moduleren tot nul.

b. Eisbaarheid en betaling

67. UITKERINGSTESTEN ALS BESCHERMING VAN DE VENNOOTSCHAPSSCHULDEISERS – Er is gedacht aan de bescherming van vennootschapsschuldeisers: de uitbetaling van het scheidingsaandeel is afhankelijk gemaakt van de uitkeringstesten.¹⁵⁸ De betaling van een scheidingsaandeel is immers een uitkering door de vennootschap aan een aandeelhouder als bedoeld in artikelen 5:142 en 5:143 WVV (art. 5:154, §1, tweede lid, 6° WVV)¹⁵⁹, wat betekent dat de netto-actiefest en de liquiditeitstest

¹⁵⁵ F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 346; H. BRAECKMANS, “Een beroep op de gegronde redenen bij uittredding vereist niet steeds een foutieve of onrechtmatige gedraging” (noot onder Cass. 16 maart 2009), *RW*2009-10, (874) 875, nrs. 3 en 4.

¹⁵⁶ J. VAN RYN, *Principes de droit commercial*, II, Brussel, Bruylant, 1957, 79-80, nr. 1005 en 84, nr. 1015.

¹⁵⁷ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 11-13; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 78-79, nrs. 127-128.

¹⁵⁸ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 187; L. DE MEULEMEESTER, “De berekening van het scheidingsaandeel: welke balans als uitgangspunt?” (noot onder Cass. 3 september 2020), *TRV-RPS* 2021, (369) 372, nr. 7; R. TAS en O. ROODHOOF, “Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV” in S. COOLS e.a., *Themis 117 - Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, (65) 85, nr. 26; J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 344-345, nr. 4.

¹⁵⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:121 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 12, nr. 18.

van toepassing zijn.¹⁶⁰ Indien er geen uitkeringsruimte is om het bedrag van het scheidingsaandeel uit te betalen, wordt deze opgeschort.¹⁶¹

68. BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEID – Als de leden van het bestuursorgaan bij het nemen van het besluit wisten of behoorden te weten dat de vennootschap ten gevolge van de uitkering kennelijk niet meer in staat zou zijn haar schulden te voldoen zoals bepaald in art. 5:143 WVV, zijn zij hoofdelijk aansprakelijk jegens de vennootschap en derden voor alle daaruit voortvloeiende schade (art. 5:144, eerste lid WVV).¹⁶²

2. Uittreding en uitsluiting middels de geschillenregeling in de bv

2.1. ALGEMEEN

68. HISTORISCHE ACHTERGROND: EEN SUCCESNUMMER – De geschillenregeling inzake de BVBA en NV werd voor het eerst ingevoerd door de vennootschapswet van 1995^{163,164} en is sedertdien kwantitatief de meest succesvolle procedure in het vennootschapsrecht.¹⁶⁵ Het WVV wijzigt op verschillende plaatsen de oude regeling van het W.Venn. om zo veel als

¹⁶⁰ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 187; F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 345; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “Commentaar bij art. 6:121 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 12, nr. 18. Zie R. TAS en O. ROODHOOF, “Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV” in S. COOLS, R. FORIERS, F. HELLEMANS, O. ROODHOOF, R. TAS, B. VAN BAELEN, T. VOS en M. WYCKAERT, *Themis 117 – Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 65-94.

¹⁶¹ R. TAS en O. ROODHOOF, “Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV” in S. COOLS e.a., *Themis 117 – Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, (65) 85, nr. 26.

¹⁶² F. BLONTROCK, “Uitsluiting in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” (noot onder Cass. 9 september 2019), *T.Not.* 2020, (340) 345.

¹⁶³ Wet 13 april 1995 tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1995, *BS* 17 juni 1995, 17.492.

¹⁶⁴ Wet 13 april 1995 tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1995, *BS* 17 juni 1995, 17.526-17.530; H. BRAECKMANS, “De vennootschapswet van 13 april 1995: repareren en innoveren”, *RW* 1995-96, (1457) 1482, nrs. 116 en 117; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 759, nr. 1585.

¹⁶⁵ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 759, nr. 1586; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1132, nr. 1; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 447, nr. 1.

mogelijk te remediëren aan de pijnpunten.¹⁶⁶ Doch laat zij het een en ander onder het motto “*tene quod bene*”¹⁶⁷ ongewijzigd, zoals bijvoorbeeld de gegronde redenen of het subsidiaire karakter van de geschillenregeling.¹⁶⁸

69. DE WETTELIJKE GESCHILLENREGELING: UITSLUITING EN UITTREDING - De wettelijke geschillenregeling is een extern actiemiddel dat aandeelhouders (*infra* randnr. 69) kunnen aanwenden indien zij in een (ernstig) geschil met elkaar verkeren.¹⁶⁹ Zij laat toe een of meerdere aandeelhouders om gegronde redenen uit de vennootschap te verwijderen, dan wel een of meer aandeelhouders het recht te geven om op basis van gegronde redenen zelf de vennootschap te verlaten en omvat daarvoor twee mogelijke gerechtelijke procedures: respectievelijk de vordering tot uitsluiting (ook “gedwongen overdracht” genoemd) en de vordering uittreding (ook “gedwongen overname”).¹⁷⁰

70. AANDEELHOUDER EN EFFECTEN - Voor de toepassing van de geschillenregeling definieert artikel 2:61, 1° WVV het begrip “aandeelhouder” ruim: “*iedere titularis van een deel of het geheel van het eigendomsrecht op effecten met uitzondering van het eigendomsrecht dat tot zekerheid dient*”. Ook “effecten” moeten volgens artikel 2:61, 2° WVV ruim worden begrepen als volgt:

¹⁶⁶ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 759, nr. 1586; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 11, nr. 3; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1132, nr. 2; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 448-449, nr. 3.

¹⁶⁷ R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 448, nr. 3.

¹⁶⁸ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 759, nr. 1586; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1132, nr. 2; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 448-449, nr. 3.

¹⁶⁹ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL, C. CLOTTENS, S. COOLS, E. DE BIE, S. DE DIER, H. DE WULF, M. DENEFF, A. FRANÇOIS, K. GEENS, F. HELLEMANS, C. HOTTERBEEKX, R. HOUBEN, P. HULPIAU, D. JANSSENS, A. KURLIUK, J. LANNON, R. TAS, D. VAN ASSCHE, B. VAN BAELLEN, J. VAN EETVELDE, D. VAN GERVEN, J. VANANROYE, K. VANHAERENTS, J. VERHOEYE en M. WYCKAERT, *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 522, nr. 7; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER, A. FRANÇOIS, E. JANSSENS en T. VAN DE GEHUCHTE (eds.), *Omggaan met conflicten in de vennootschap*, Mortsel, Intersentia, 2009, (157) 158-159, nr. 2; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 447, nr. 1.

¹⁷⁰ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 522, nr. 7; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omggaan met conflicten in de vennootschap*, Mortsel, Intersentia, 2009, (157) 158, nr. 2.

“aandelen, winstbewijzen, en effecten en contractuele rechten die recht geven op de verwerving van dergelijke effecten”.¹⁷¹

2.2. TOEPASSINGSGBIED EN KENMERKEN

71. PLAATS IN HET WVV - GEVISEERDE VENNOOTSCHAPPEN - De geschillenregeling wordt wettelijk geregeld in Boek 2 van het WVV, onder Titel 7 (art. 2:60-2:69 WVV), en dus niet langer apart in de boeken aangaande de BVBA en de NV zoals dat voorheen het geval was in het W.Venn.¹⁷² Na het toepassingsgebied en algemene bepalingen worden de uitsluiting en de uittreding specifiek respectievelijk geregeld in artikelen 2:63 tot 2:67 en 2:68 tot 2:69 WVV.

De wettelijke regeling over uittreding en uitsluiting is *ex art. 2:60 WVV* van toepassing op de besloten vennootschap en de NV, met uitsluiting van de genoteerde vennootschap. De geschillenregeling is dan wel opgenomen in Boek 2 van het WVV met de regels van toepassing op alle rechtspersonen, maar hieruit mag geen uitbreiding van het toepassingsgebied worden afgeleid. Artikel 2:63 is duidelijk: de regeling is enkel van toepassing voor de niet-genoteerde BV en NV, zij geldt niet voor de CV.¹⁷³

72. DWINGEND RECHT - De wettelijke geschillenregeling wordt geacht van dwingend recht te zijn.¹⁷⁴ Aandeelhouders kunnen niet voorafgaand aan het ontstaan van een geschil afstand doen van het recht de gerechtelijke uittreding of uitsluiting te vorderen of dit beperken.¹⁷⁵ Volgens HALLEMESCH belet dat de aandeelhouders echter niet om contractueel overeen te komen om zich tegenover elkaar niet te beroepen op de geschillenregeling of slechts indien er voldoen medeaandeelhouders akkoord gaan.¹⁷⁶ Die overeenkomst is principieel

¹⁷¹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54 3119/001, 76.

¹⁷² R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 449, nr. 4.

¹⁷³ R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1133, nr. 4.

¹⁷⁴ Brussel (8e k.) 6 februari 2001, *RW* 2001-02, (1573) 1574, overw. 10; Brussel (8e k.) 20 april 1999, *TRV* 1999, (431) 433, overw. 9; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 13, nr. 9; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omggaan met conflicten in de vennootschap*, Mortsel, Intersentia, 2009, (157) 161, nr. 6; R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittreding) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE, J.-J. ACKAERT en VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE TE BRUSSEL (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2013, (181) 183, nr. 5; B. TILLEMEN, “De gedwongen uitsluiting en uittreding”, *TRV* 1995, (525) 527, nr. 7.

¹⁷⁵ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 13, nr. 9; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omggaan met conflicten in de vennootschap*, Mortsel, Intersentia, 2009, (157) 161, nr. 6; B. TILLEMEN, “De gedwongen uitsluiting en uittreding”, *TRV* 1995, (525) 527, nr. 7.

¹⁷⁶ N. HALLEMESCH, *Aandeelhoudersovereenkomsten*, Mortsel, Intersentia, 2019, 134, nr. 162.

geldig, maar conventionele mechanismen kunnen de rechter niet beletten uitspraak te doen betreffende de vordering.¹⁷⁷

73. SUBSIDIAR KARAKTER - De vordering uit hoofde van de geschillenregeling is een in essentie subsidiaire vordering, een “*ultimum remedium*”.¹⁷⁸ Het subsidiaire karakter vindt zijn grondslag in de goede trouw van de aandeelhouders ten opzichte van elkaar.¹⁷⁹

Op het dwingende en het subsidiaire karakter van de wettelijke geschillenregeling wordt verder (*infra* randnrs. 111-113) nog ingegaan in de argumentatie over de verhouding tussen de statutaire en de wettelijke geschillenregeling.

2.2.1. Een gerechtelijke procedure

74. TWEE GERECHTELIJKE PROCEDURES: UITTREDING EN UITSLUITING - De wettelijke geschillenregeling is, in tegenstelling tot de uittreding of de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen, een gerechtelijke procedure.¹⁸⁰ Specifieker omvat zij twee procedures: de vordering tot uitsluiting en de vordering tot uittreding. In beide gevallen is een rechterlijke tussenkomst noodzakelijk.¹⁸¹

a. Bevoegde rechter

75. VOORZITTER VAN DE ONDERNEMINGSRECHTBANK ZOALS IN KORT GEDING - De rechtsvordering tot uitsluiting of uittreding moet worden gebracht voor de voorzitter van de ondernemingsrechtbank van de zetel van de vennootschap, zitting houdend zoals in kort geding (art. 2:62 WVV). De *ratio*

¹⁷⁷ Brussel (8e k.) 20 april 1999, *TRV* 1999, 431; Voorz. Kh. Bergen 16 maart 2001, *RPS* 2001, (187) 193, overw. 2; R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittreding) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE e.a. (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Morsel, Intersentia, 2013, (181) 184, nr. 7.

¹⁷⁸ Wetsvoorstel (T. MERCKX-VAN GOEY c.s.) tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Kamer 1992-93, nr. 1005/1, 16; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 761, nr. 1588; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 14, nr. 12; A. FRANÇOIS, K. BYTTEBIER, J. FASTENAEKELS, T. VAN DE GEHUCHTE en L. VANDENBEMPT, “Omgaan met conflicten in vennootschappen: regeling van geschillen is meer dan geschillenregeling” in K. BYTTEBIER, A. FRANÇOIS, E. JANSSENS en T. VAN DE GEHUCHTE (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Morsel, Intersentia, 2009, (1) 132.

¹⁷⁹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 761, nr. 1588; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 15, nr. 15.

¹⁸⁰ Art. 2:62 WVV. A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 522, nr. 7; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Morsel, Intersentia, 2009, 157-202.

¹⁸¹ E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Morsel, Intersentia, 2009, (157) 158-159, nr. 2.

legis daarbij is het vinden van een snelle oplossing voor het aandeelhoudersconflict om te vermijden dat de vennootschap aan het geschil ten onder gaat. De procedure bestaat erin dat de voorzitter van de ondernemingsrechtbank oordeelt over de grond van de zaak, maar de procedure van het kort geding volgt.¹⁸²

b. Partijen in de procedure

76. EISER IN DE PROCEDURE - Het WVV verruimt de kring vorderingsgerechtigden ten opzichte van het W.Venn. Onder het W.Venn. kon een vordering tot uittreding of uitsluiting enkel door aandeelhouders of vennoten worden ingesteld. Het recht om de uitsluiting of de uittreding te vorderen wordt voorbehouden aan de aandeelhouders die effecten bezitten (art. 2:63 [uitsluiting] en 2:68 [uittreding] WVV).¹⁸³

Bij de vordering tot uitsluiting zullen de eisers degenen zijn die de effecten zullen overnemen¹⁸⁴ indien de vordering slaagt. De eiser op de vordering tot uittreding is de persoon die de vennootschap wenst te verlaten.¹⁸⁵

77. VERWEERDER IN DE PROCEDURE - De categorie van verweerder in een procedure tot uitsluiting of uittreding is ten opzichte van het W.Venn. op een gelijkaardige manier verruimd als de categorie van vorderingsgerechtigden. Zo kunnen houders van inschrijvingsrechten, converteerbare obligaties of contractuele opties op aandelen worden uitgesloten, ook al hebben zij nog geen aandelen verworven^{186 187}.

De verweerder op de vordering tot uitsluiting is degene waarvan de uitsluiting wordt gevraagd en dienvolgens zijn effecten gedwongen overdraagt.¹⁸⁸ Bij de vordering tot uittreding zal de verwerende partij de effecten van de eiser gedwongen overnemen¹⁸⁹ - onder voorbehoud dat de vordering slaagt.

78. DE VENNOOTSCHAP ALS GEDAAGDE PARTIJ - Het WVV komt tegemoet aan de onduidelijkheid die heerste over de vraag of de vennootschap als

¹⁸² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 767, nr. 1607; E. JANSSENS, "De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel" in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omgang met conflicten in de vennootschap*, Morsel, Intersentia, 2009, (157) 161, nr. 7.

¹⁸³ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 763, nr. 1590.

¹⁸⁴ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, "Uittreding en uitsluiting" in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 17-19 en 29.

¹⁸⁵ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, "Uittreding en uitsluiting" in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 5-30.

¹⁸⁶ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 77.

¹⁸⁷ R. HOUBEN, "Uitsluiting en uittreding", *RDC-TBH* 2018, (1131) 1133, nr. 6.

¹⁸⁸ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, "Uittreding en uitsluiting" in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 5, 17-18 en 29.

¹⁸⁹ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, "Uittreding en uitsluiting" in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 5-30.

procespartij moet betrokken worden in de zaak.¹⁹⁰ De vennootschap moet “*als partij*” worden gedagvaard (art. 2:62, §1, tweede lid WVV). Dit volgt onder meer uit de uitbreiding van de bevoegdheid van de voorzitter tot bepaalde samenhangende vorderingen waarbij de vennootschap partij kan zijn.¹⁹¹ Zo kunnen thans zowel door als tegen de vennootschap vorderingen worden ingesteld voor zover deze samenhangen met de vordering tot uitsluiting of uittreding.¹⁹² Wordt de vennootschap niet mee gedagvaard, dan zal de zaak worden verdaagd naar een nabijge datum.¹⁹³

c. Geviseerde effecten

79. GEVISEERDE EFFECTEN – Onder het W.Venn. konden enkel aandelen in de BV het voorwerp uitmaken van de uitsluiting of uittreding.¹⁹⁴ Het WVV hanteert daarentegen het ruime begrip “*effecten*” (*supra* randnr. 69). De gedachte erachter is de volgende: “*buiten is buiten*”¹⁹⁵. De bedoeling hiervan is dat de aandeelhouder die verdwijnt, niet via een “achterpoortje” toch terug opduikt in de vennootschap via andere effecten.¹⁹⁶

2.2.2. Kwantitatief criterium

80. GEEN KWANTITATIEF CRITERIUM VOOR UITTREDING – Het vereiste kwantitatief criterium verschilt naargelang het gaat om de procedure in uitsluiting dan wel in uittreding.¹⁹⁷ Voor uittreding ontbreekt ieder kwantitatief criterium, iedere aandeelhouder kan de uittreding vorderen.¹⁹⁸ Iedere aandeelhouder, hoe klein ook zijn aandelenpakket, kan de procedure instellen.¹⁹⁹

¹⁹⁰ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54 3119/001, 76; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1135, nr. 9; R. TAS en G. VAN GAVER, “De geschillenregeling: actuele highlights uit een evergreen” in K. GEENS, M. WYCKAERT en V. COLAERT (eds.), *Themis 89 - Vennootschaps- en financieel recht*, Brugge, die Keure, 2014, (101) 113-114, nr. 19.

¹⁹¹ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54 3119/001, 76.

¹⁹² R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (447) 458, nr. 17.

¹⁹³ A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, *NFM* 2022, (14) 25-26.

¹⁹⁴ R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1134, nr. 7.

¹⁹⁵ *Ibid.*

¹⁹⁶ R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1134, nr. 7; R. TAS en R. AYDOGDU, “De nieuwe geschillenregeling in het Wetboek van vennootschappen en verenigingen – La nouvelle procédure de résolution des conflits internes dans le Code des sociétés et associations” in BELGISCH CENTRUM VOOR VENNOOTSCHAPSRECHT (ed.), *Het ontwerp Wetboek van vennootschappen en verenigingen - Le projet de nouveau Code des sociétés et associations*, Brussel, Larcier, 2018, (289) 294, nr. 9.

¹⁹⁷ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 765, nr. 1593.

¹⁹⁸ *Ibid.*

¹⁹⁹ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, “Uittreding en uitsluiting” in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 4; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1140, nr. 19.

81. DREMPSEL VAN 30% VOOR HET INSTELLEN VAN DE VORDERING TOT UITSLUITING - In de BV komt het recht om de uitsluiting te vorderen toe aan één of meerdere aandeelhouders die “*gezamenlijk effecten bezitten die 30% vertegenwoordigen van de stemmen verbonden aan het geheel van bestaande effecten, of waarvan 30% van de winstrechten zijn verbonden*” (art. 2:63, eerste lid WVV). Gelet op het dwingende karakter van de geschillenregeling, wordt aangenomen dat deze drempel niet verhoogd²⁰⁰ of verlaagd²⁰¹ kan worden.²⁰²

2.3. DE UITSPRAAK VAN DE VOORZITTER VAN DE ONDERNEMINGSRECHTBANK

82. BESLISSING IN TWEE TIJDEN - In de courante praktijk van de geschillenregeling zal de voorzitter van de ondernemingsrechtbank twee afzonderlijke beslissingen nemen: in een eerste deel over de gegronde redenen, daarna volgt de prijsbepaling.²⁰³ Het WVV erkent deze praktijk ook in de artikelen 2:67 [uitsluiting] en 2:69 [uittrekking].²⁰⁴ De gegronde redenen zullen hieronder worden behandeld in 0, waarna in 0 het uitgangspunt van de prijsbepaling worden besproken.

2.3.1. Gegronde redenen

a. Algemeen

83. GEGRONDE REDENEN - Artikel 2:63, eerste lid WVV en artikel 2:68, eerste lid WVV vereisen, voor respectievelijk de vordering tot uitsluiting en deze tot uittrekking, het voorhanden zijn van bewijs van (één of meer) “gegronde redenen”.²⁰⁵ De invulling van dit begrip verschilt evenwel naargelang het gaat om een vordering tot uitsluiting of tot uittrekking²⁰⁶ (*infra* randnr. 85). De gegronde

²⁰⁰ Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 417.

²⁰¹ H. BRAECKMANS, “Gedwongen overdracht en overneming, uitkoopregeling, gerechtelijke ontbinding van niet meer actieve vennootschappen en vereffening” in H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH (eds.), *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, Antwerpen, Maklu, 1996, (288) 303, nr. 18; J.-M. NELISSEN GRADE, “De geschillenregeling en de uitkoopregeling” in F. BOUCKAERT, K. GEENS, F. HELLEMANS, H. LAGA, J.-M. NELISSEN GRADE, R. TAS, B. TILLEMANS, J. TYTECA, K. VAN HULLE, L. WEYTS en M. WYCKAERT, *De nieuwe Vennootschapswet van 7 en 13 april 1995*, Schoten, Roullarta, 1995, (337) 349.

²⁰² I. CORBISIER, “La société et ses associés” in CENTRE JEAN RENAULD (ed.), *Droit des sociétés*, VI, *Les lois des 7 et 13 avril 1995*, Brussel, Bruylant, 1995, (105) 214; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Mortsel, Intersentia, 2009, (157) 164, nr. 11; H. LAGA, “De geschillenregeling in NV en BVBA en het begrip gegronde reden (art. 190ter en 190quater Venn. W.)”, *Notarius* 1996, (326) 327, nr. 7.

²⁰³ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 780, nr. 1608; R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittrekking”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1142, nr. 26; D. VAN GERVEN, “Kroniek vennootschapsrecht 2014-2015”, *TRV* 2015, (508) 553, nr. 129.

²⁰⁴ R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittrekking”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 1142, nr. 27.

²⁰⁵ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 767-768, mrs. 1596-1598; R. TAS en S. COOLS, “Rechterlijke maatregelen bij conflicten in vennootschappen” in K. GEENS (ed.), *Themis 65 - Vennootschaps- en financieel recht*, Brugge, die Keure, 2011, (37) 66, nr. 56.

²⁰⁶ *Ibid.*

redenen slaan op bepaalde gedragingen of een bepaalde houding toerekenbaar aan de verwerende aandeelhouder(s)²⁰⁷, het is evenwel niet noodzakelijk dat deze exclusief toerekenbaar zijn aan de verwerende partij²⁰⁸.

84. GEEN FOUT OF ONRECHTMATIG HANDELEN - Het begrip “gegronde redenen” betekent niet noodzakelijk dat de aandeelhouder op wie de gegronde redenen van toepassing zijn, foutief heeft gehandeld: de procedure tot uitsluiting of uittreding geldt in die optiek niet als sanctie voor onrechtmatig handelen en het is mogelijk dat de gegronde redenen toerekenbaar zijn, zonder dat er sprake is van een fout of onrechtmatigheid in hoofde van de geveerde aandeelhouder.²⁰⁹

b. Verschil gegronde redenen bij uitsluiting en gegronde redenen bij uittreding

85. VERSCHILLENDE INVALSHOEK VOOR UITTREDING EN UITSLUITING - De invalshoek met betrekking tot de aanwezigheid en invulling van gegronde redenen is fundamenteel verschillend bij beide rechtsvorderingen van de verschillende finaliteit van de uittreding enerzijds en de uitsluiting anderzijds.²¹⁰ Het onderscheid wordt gemaakt op basis van welk belang primordiaal is in de procedure, dat van de aandeelhouder dan wel van de vennootschap.²¹¹

86. VORDERING TOT UITSLUITING: VENNOOTSCHAPSBELANG - Bij de procedure tot uitsluiting houdt de rechter rekening met enerzijds de continuïteit van de vennootschap en anderzijds het belang van de aandeelhouder.²¹² De

²⁰⁷ Voorz. Kh. Brussel 16 september 2015, nr. 2014/53275, *RDC-TBH* 2016, (476) 480, noot R. AYDOGDU; S. DE GEYTER, “Gegronde redenen bij gedwongen overname (“uittreding”)” (noot onder Cass. 16 maart 2009), *RDC-TBH* 2009, (957) 958-959, nr. 5. J.M.M. MAEIJER, “Gedwongen overdracht en overname van aandelen”, *TPR* 1993, (751) 751-752, nr. 1.

²⁰⁸ Cass. (3e k.) 16 maart 2009, AR C.08.0047.N, *Arr.Cass.* 2009, 812, concl. R. MORTIER, *RW* 2009-10, 873, noot H. BRAECKMANS, *TRG* 2010, 27; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 29, nr. 54.

²⁰⁹ Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 437; Cass. (3e k.) 9 september 2019, AR C.18.0488.N, *RW* 2020-21, 144 (samenvatting), *T.Not.* 2020, 338, noot F. BLONTROCK, *TRV-RPS* 2020, 75, noot F. PARREIN; Cass. (3e k.) 16 maart 2009, AR C.08.0047.N, *Arr.Cass.* 2009, (812) 814, concl. R. MORTIER, *RW* 2009-10, (873) 874, noot H. BRAECKMANS, *TRG* 2010, 27; Brussel (9e k.) 21 april 2006, *TRV* 2007, 287; Brussel (8e k.) 6 februari 2001, *RW* 2001-02, 1573; Gent 8 november 2004, *RABG* 2005, 1589, noot K. VANLAER; Voorz. Kh. Kortrijk (KG) 10 juli 1997, *V&F* 1997, (326) 330; H. BRAECKMANS, “Een beroep op de gegronde redenen bij uittreding vereist niet steeds een foutieve of onrechtmatige gedraging” (noot onder Cass. 16 maart 2009), *RW* 2009-10, (874) 876, nrs. 7 en 8; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 767-768, nr. 1597; B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, (625) 657, nr. 48.

²¹⁰ Voorz. Kh. Brussel 16 september 2015, nr. 2014/53275, *RDC-TBH* 2016, 476, noot R. AYDOGDU; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 768, nr. 1598.

²¹¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 769-770, nr. 1599.

²¹² Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 435: “Over dit begrip [...] mag er geen enkele onduidelijkheid bestaan. Het houdt rekening met het belang van alle vennoten

rechter weegt de belangen af, maar de klemtoon ligt vooral op het belang en het voortbestaan van de vennootschap.²¹³ De centrale vraag is of in het licht van de omstandigheden “*het vennootschapsbelang kennelijk is gediend met het vertrek van de verweerder*”²¹⁴.

87. VORDERING TOT UITTREDING: BELANG VAN DE “BEKLEMDE” AANDEELHOUDER – De vordering tot uittreding verschilt hiervan, zij dient de belangen van de aandeelhouders te vrijwaren tegen gedragingen van andere aandeelhouders.²¹⁵ De eigen belangen van de “beklemde”²¹⁶ aandeelhouder zijn primordiaal, niet het vennootschapsbelang.²¹⁷ De vraag bij de vordering tot uittreding is of van de eiser nog redelijkerwijze kan worden verwacht dat hij aandeelhouder blijft.²¹⁸

88. VERVAGING VAN HET ONDERSCHIED – Het onderscheid tussen de gegronde redenen bij de uitsluiting dan wel de uittreding lijkt te vervagen ten gevolge van de voorkeur voor de “duurzame onenigheid” als gegronde reden bij uitstek waardoor vooral de “schuldloze echtscheiding” thans de norm is.²¹⁹

c. Open norm

89. INVULLING DOOR DE RECHTER VAN DE “GEGRONDE REDENEN” – De “gegronde redenen” zijn een open norm, het komt aan de rechter toe het begrip

en doelt dus op een harmonieuze verhouding, die het voorspoedig bestaan van de vennootschap bestendigt”; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 768, nr. 1598; F. PARREIN, “De vordering tot uittreding en de gegronde redenen: «over het muurtje kijken» mag!” (noot onder Cass. 28 november 2011), *RW* 2012-13, (18) 19.

²¹³ Cass. (3e k.) 9 september 2019, AR C.18.0488.N, *RW* 2020-21, 144 (samenvatting), *T.Not.* 2020, 338, noot F. BLONTROCK, *TRV-RPS* 2020, 75, noot F. PARREIN; Cass. (1e k.) 21 maart 2014, AR C.13.0248.F, *Arr.Cass.* 2014, *RW* 2014-15, 1611 (samenvatting); Voorz. Kh. Brussel 16 september 2015, nr. 2014/53275, *RDC-TBH* 2016, 476, noot R. AYDOGDU; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 768-769, mrs. 1598 en 1599; E. JANSSENS, “De geschillenregeling als bijzonder gerechtelijk actiemiddel” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Morsel, Intersentia, 2009, (157) 163, nr. 10.

²¹⁴ A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, *NFM* 2022, (14) 26 en 28, vn. 32.

²¹⁵ Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 437.

²¹⁶ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 769, nr. 1599; J.M.M. MAEIJER, “Gedwongen overdracht en overname van aandelen”, *TPR* 1993, (751) 756, nr. 3.

²¹⁷ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 769-770, nr. 1599.

²¹⁸ Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 437; A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, *NFM* 2022, (14) 25 en 28, vn. 29.

²¹⁹ F. PARREIN, “De vordering tot uittreding en de gegronde redenen: «over het muurtje kijken» mag!” (noot onder Cass. 28 november 2011), *RW* 2012-13, (18) 20; R. TAS en G. VAN GAVER, “De geschillenregeling: actuele highlights uit een evergreen” in K. GEENS e.a. (eds.), *Themis 89 – Vennootschaps- en financieel recht*, Brugge, die Keure, 2014, (101) 108, nr. 9.

in concreto in te vullen aan de hand van het voorgelegde feitenmateriaal.²²⁰ Een uitvoerige hoeveelheid rechtspraak heeft het begrip invulling gegeven, waardoor *grosso modo*, niet-exhaustief, volgende drie categorieën gegronde redenen kunnen worden afgeleid.²²¹

c.1 Eerste categorie: wanprestatie

90. CONTRACTUELE WANPRESTATIE – De geschillenregeling kan als een bijzondere vorm van een gedeeltelijke ontbinding van een meerpartijenovereenkomst worden beschouwd. De gedwongen overname of overdracht is dan een bijzondere toepassing van artikel 1184 van het oud BW.²²² Van de voldoende ernstige (contractuele) “wanprestatie” door een aandeelhouder wordt er aanvaard dat het bij de eerste categorie van gegronde redenen hoort.²²³

c.2 Tweede categorie: misbruik van meerderheid of minderheid

91. VOORTDURENDE MISKENNING VAN HET VENNOOTSCHAPSBELANG – De voortdurende miskenning van het vennootschapsbelang door misbruik van meerderheid of minderheid kan worden aanvaard als gegronde reden.²²⁴ Een eenmalig misbruik zou onvoldoende zijn omwille van het subsidiaire karakter van de geschillenregeling.²²⁵

c.3 Derde categorie: duurzame onenigheid

92. DUURZAME EN ERNSTIGE ONENIGHEID – De voornaamste categorie van gegronde redenen is thans de “duurzame en ernstige onenigheid” tussen de

²²⁰ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 771, nr. 1600; B. TILLEMANS, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz.Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV*1997, (101) 101, nr. 1.

²²¹ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 28, nr. 52; G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, “Uittreding en uitsluiting” in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 11.

²²² Voorz. Kh. Hasselt (KG) 14 februari 1997, *TRV* 1197, 105; B. TILLEMANS, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz.Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV*1997, (101) 101-102, nrs. 2 en 3.

²²³ Voorz. Kh. Hasselt (KG) 14 februari 1997, *TRV*1197, 105; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 29, nr. 54; B. TILLEMANS, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz.Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV*1997, (101) 101-102, nrs. 2 en 3.

²²⁴ Brussel (9e k.) 8 juni 2001, *JLMB*2002, 1350; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 772, nr. 1601; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 30, nr. 56.

²²⁵ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 30, nr. 56.

aandeelhouders.²²⁶ Het is deze derde categorie die ten grondslag ligt aan het principe van de “schuldloze echtscheiding” (*supra* randnr. 88). Een bepaalde terughoudendheid moet evenwel worden gehanteerd: het mag geen reden zijn om een lastige vennoot die op zijn rechten staat uit de vennootschap te verwijderen²²⁷. De onenigheid moet diepgaand en blijvend zijn²²⁸ en zijn weerslag hebben op de continuïteit van de vennootschap²²⁹.

2.3.2 Prijsbepaling

93. GOING CONCERN-WAARDE – Waardering van het scheidingsaandeel – De vertrekkende aandeelhouder heeft recht op een overnameprijs²³⁰, die de rechter in de tweede beslissing (samen met de betalingsmodaliteiten daarvan) zal bepalen waartegen de aandelen moeten worden overgenomen of overgedragen.²³¹ Hiervoor voorziet het WVV geen richtlijnen, maar het uitgangspunt is de *going concern*-waarde²³² van de aandelen op datum van de eigendomsoverdracht, tenzij dat kennelijk onredelijk zou zijn.²³³ Die prijs moet worden betaald door de aandeelhouders die de aandelen overnemen.²³⁴ Er

²²⁶ R. TAS en G. VAN GAVER, “De geschillenregeling: actuele highlights uit een evergreen” in K. GEENS e.a. (eds.), *Themis 89 – Vennootschaps- en financieel recht*, Brugge, die Keure, 2014, (101) 109-111, nrs. 10-12; B. TILLEMANN, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz.Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV* 1997, (101) 102, nr. 7.

²²⁷ Voorz. Kh. Hasselt (KG) 14 februari 1997, *TRV* 1997, 105; B. TILLEMANN, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz.Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV* 1997, (101) 102, nr. 8.

²²⁸ Voorz. Kh. Turnhout (KG) 22 november 1996, *V&F* 1997, (50) 52; B. TILLEMANN, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz.Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV* 1997, (101) 102, nr. 8.

²²⁹ Voorz. Kh. Hasselt (KG) 14 februari 1997, *TRV* 1997, 105; Voorz. Kh. Leuven (KG) 28 november 1996, *AJT* 1996-97, 335, noot B. TILLEMANN, *EJ* 1999,38, *T.Not.* 1997, 180, noot F. BOUCKAERT, *TRV* 1997, 108; Voorz. Kh. Tongeren 24 juni 1997, *TBH* 1998, 616; H. BRAECKMANS, “De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders”, *RW* 2000-01, (1361) 1366, nr. 16; B. TILLEMANN, “Een eerste commentaar i.v.m. de eerste precedënten m.b.t. de geschillenregeling” (noot onder Voorz. Kh. Kortrijk 17 februari 1997), *TRV* 1997, (101) 102-103, nr. 9.

²³⁰ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL, C. CLOTTENS, S. COOLS, E. DE BIE, S. DE DIER, H. DE WULF, M. DENEFF, A. FRANÇOIS, K. GEENS, F. HELLEMANS, C. HOTTERBEEKX, R. HOUBEN, P. HULPLAU, D. JANSSENS, A. KURLIUK, J. LANNON, R. TAS, D. VAN ASSCHE, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE, D. VAN GERVEN, J. VANANROYE, K. VANHAERENTS, J. VERHOEYE en M. WYCKAERT, *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 505, nr. 42.

²³¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 780, nr. 1608; A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 523, nr. 7. R. HOUBEN, “Uitsluiting en uittreding”, *RDC-TBH* 2018, (1131) 114”, nr. 26; D. VAN GERVEN, “Kroniek vennootschapsrecht 2014-2015”, *TRV* 2015, (508) 553, nr. 129.

²³² Cass. (1e k.) 16 januari 2020, AR C.19.0096.N, *TBH* 2021, 597, noot R. HOUBEN, *TRV-RPS* 2021, 70, noot C. HOTTERBEEKX.

²³³ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 505, nr. 42.

²³⁴ *Ibid.*

heerst dus onzekerheid over de prijs²³⁵ van het “scheidingsaandeel”, maar deze zal hoe dan ook hoger zijn dat de *default*-waardering van de aandelen in geval van een uitsluiting of uittreding lastens het vennootschapsvermogen (*supra* randnr. 59).

94. PRIJSBEPALINGSCLAUSULES – De statuten of aandeelhoudersovereenkomsten kunnen voorzien in prijsbepalingsclausules²³⁶, de rechter is, *ex* artikelen 2:67, tweede lid resp. 2:69, tweede lid WVV, gebonden door dergelijke “*contractuele of statutaire bepalingen over de vaststelling van de waarde van de effecten, voor zover deze bepalingen specifiek betrekking hebben op de hypothese van een gerechtelijke uitsluiting/uittreding en deze overeenkomsten niet leiden tot een kennelijk onredelijke prijs*”. Om bindend te zijn is het dus vereist dat de prijsbepalingsclausule geschreven is met het oog op de specifieke hypothese van de geschillenregeling²³⁷, daarentegen is de rechter niet gebonden door andere prijsbepalingsclausules, maar kan deze wel in aanmerking nemen als feitelijk beoordelingselement²³⁸.

3. Verhouding tussen de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen en de wettelijke geschillenregeling

3.1. VERSCHILLEN TUSSEN DE UITTREDING EN UITSLUITING LASTENS HET VENNOOTSCHAPSVERMOGEN EN DE GESCHILLENREGELING

95. DE ENE EXIT IS DE ANDERE NIET – De uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen, ook de “statutaire geschillenregeling” genoemd, kan dus naast de wettelijke geschillenregeling bestaan in de BV.²³⁹ Het structurele²⁴⁰ resultaat van beide is hetzelfde: een aandeelhouder verlaat de vennootschap²⁴¹, maar de ene exit is de andere niet. Hieronder volgt een samenvattende vergelijking van de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen met de wettelijke geschillenregeling (uittreding en uitsluiting), op basis van een aantal parameters²⁴².

²³⁵ *Ibid.*, 477, nr. 5.

²³⁶ *Ibid.*, 478, nr. 6.

²³⁷ *Ibid.*, 483, nr. 11.

²³⁸ MvT bij wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54 3119/001, 79; R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 483, nr. 11.

²³⁹ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 519, nr. 1.

²⁴⁰ A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, *NFM* 2022, 18-20 en 25-26.

²⁴¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 790, nr. 1615; R. HOUBEN, “Uittreding en uitsluiting”, *TBIH* 2018, 1139, nr. 17.

²⁴² A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, *NFM* 2022, 14-28.

3.1.1. Juridische grondslag

96. JURIDISCHE GRONDSLAG – De juridische grondslag van de wettelijke geschillenregeling is te vinden in boek 2, titel 7 van het WVV met specifieke bepalingen in art. 2:63 tot 2:67 aangaande de uitsluiting en art. 2:68 en 2:69 aangaande de uittreding. Deze bepalingen zijn van dwingend recht²⁴³.

De uittreding en de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen hebben grondslag in boek 5, titel 6 van het WVV: art. 5:154 (uittreding), art. 5:155 (uitsluiting) en art. 5:156 (uittreding van rechtswege). Deze bepalingen zijn van aanvullend recht²⁴⁴. Zij dienen te worden “geactiveerd” in de statuten – dan zijn niettemin een aantal dwingende regels²⁴⁵ van toepassing.

3.1.2. WIE BESLIST?

97. RECHTERLIJKE TUSSENKOMST – De wettelijke geschillenregeling is een gerechtelijke procedure²⁴⁶ voor de voorzitter van de ondernemingsrechtbank, zitting houdend zoals in kort geding²⁴⁷. Bijgevolg komt de beslissing over de uittredings- of uitsluitingsvordering finaal toe aan voorzitter van de ondernemingsrechtbank.²⁴⁸

De uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen gebeurt buiten de rechtbank om²⁴⁹, maar de uitgesloten aandeelhouder zou zich wel tot de rechter kunnen wenden voor een controle *a posteriori*²⁵⁰. Inzake de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen komt de uiteindelijke beslissing dienaangaande toe aan de algemene vergadering.²⁵¹

98. WIE KAN AGEREN? – Bij de geschillenregeling zijn het de aandeelhouder(s)²⁵² (zoals gedefinieerd in art. 2:61, 1° WVV) die ageren, met betrekking tot de vordering tot uitsluiting is er evenwel volgende drempelvoorwaarde²⁵³: “*gezamenlijk effecten bezitten die 30% vertegenwoordigen van de stemmen verbonden aan het geheel van de bestaande effecten, of waaraan 30% van de winstrechten zijn verbonden*” (art. 2:63, eerste lid WVV).

Voor de uittreding lastens het vennootschapsvermogen is het ook de individuele aandeelhouder die het initiatief neemt.²⁵⁴ Inzake de uitsluiting lastens

²⁴³ *Supra* randnr. 72.

²⁴⁴ *Supra* randnrs. 3, 6 en 1.3.1.

²⁴⁵ *Supra* randnr. 14.

²⁴⁶ *Supra* randnr. 74.

²⁴⁷ *Supra* randnr. 75.

²⁴⁸ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 500, nr. 35.

²⁴⁹ *Supra* randnr. 4.

²⁵⁰ *Supra* randnr. 51 e.v.

²⁵¹ *Supra* randnr. 55.

²⁵² *Supra* randnr. 76.

²⁵³ *Supra* randnr. 81.

²⁵⁴ *Supra* randnr. 6.

het vennootschapsvermogen is het niet de aandeelhouder, maar de algemene vergadering die ageert.²⁵⁵

3.1.3. Gronden

99. GEGRONDE VS. WETTIGE EN/OF STATUTAIRE REDENEN – Zowel de vordering tot uittredding als de vordering tot uitsluiting vereist het bewijs van gegronde redenen, deze zouden anders kunnen worden ingevuld naargelang het gaat om uittredding dan wel uitsluiting.²⁵⁶ De uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen moet worden verantwoord op grond van wettige redenen²⁵⁷ of een andere in de statuten vermelde reden²⁵⁸. De invulling van wettige redenen kan gelijkaardig zijn aan die van de gegronde redenen.²⁵⁹

De uittredding lastens het vennootschapsvermogen vereist geen motieven, de statuten kunnen evenwel het recht op uittredding afhankelijk maken van het aantonen van bepaalde redenen.²⁶⁰

3.1.4. Overnemer van de aandelen

100. OVERNEMER VAN DE AANDELEN – Bij de geschillenregeling zijn het de betrokken aandeelhouders die de effecten zullen overnemen: in geval van uittredding zal het de verweerder zijn die de aandelen “gedwongen” overneemt, bij de uitsluiting neemt de eiser de effecten over van de verweerder die “gedwongen” overdraagt.²⁶¹

Bij de uittredding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen is het – vanzelfsprekend – de vennootschap die de aandelen overneemt van de uittreddende of uitgesloten aandeelhouder, waarna deze worden vernietigd.²⁶²

3.1.5. Scheidingsaandeel

101. PRIJSBEPALING – De prijs (en de betalingsmodaliteiten) voor de effecten die worden overgedragen middels de wettelijke geschillenregeling wordt bepaald door de bevoegde rechter op basis van de *going concern*-waarde²⁶³, de rechter is in principe wel gebonden door een conventionele of statutaire prijsbepaling²⁶⁴. Het WVV voorziet in een *default*-berekening van het scheidingsaandeel: “*het bedrag van de voor deze aandelen werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde inbreng, zonder evenwel het bedrag van de nettoactief waarde van deze aandelen zoals die blijkt uit de laatste goedgekeurde jaarrekening, te overschrijden*” (art.

²⁵⁵ *Supra* randnr. 38.

²⁵⁶ *Supra* randnr. 84-92.

²⁵⁷ *Supra* randnrs. 30 en 0.

²⁵⁸ *Supra* randnrs. 33 en 33.

²⁵⁹ *Supra* randnr. 30.

²⁶⁰ *Supra* randnr. 18; A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 527, nr. 10.

²⁶¹ *Supra* randnrs. 76 en 77.

²⁶² *Supra* randnr. 57.

²⁶³ *Supra* randnr. 93.

²⁶⁴ *Supra* randnr. 94.

5:154, §1, tweede lid, 5° WVV), de statuten kunnen evenwel een andere berekening vastleggen²⁶⁵ of zelfs het scheidingsaandeel uitsluiten²⁶⁶.

3.2. VERHOUDING TUSSEN DE TWEE SYSTEMEN

102. INLEIDING - De vraag naar de verhouding tussen conventionele en statutaire geschillenregelingen en de wettelijk geregelde geschillenregeling is niet nieuw.²⁶⁷ De wetgever stelde zichzelf ook die vraag in het wetsontwerp aan de basis van de invoering van de wettelijke geschillenregeling, waarbij de vraag ook werd beantwoord door paragraaf 7 van artikel 190*ter Venn.W.*: “*De op grond van dit artikel ingestelde vorderingen zijn niet ontvankelijk indien de statuten of een overeenkomst tussen vennoten een regeling bevatten voor de oplossing van geschillen tussen vennoten, tenzij gebleken is dat met toepassing van deze regeling geen oplossing kan worden verkregen*”²⁶⁸. Deze paragraaf werd echter geschrapt bij amendement²⁶⁹ en is nooit wet geworden.²⁷⁰

De rechtsleer heeft sindsdien wel getracht de vraag naar de verhouding met conventionele of statutaire alternatieven *in abstracto* te beantwoorden²⁷¹, doch blijft het eerder voorzichtig stuntelen. Nu het WVV de mogelijkheid geeft om in de BV voor een statutaire uitsluiting en/of uittreding ten laste van het vennootschapsvermogen te voorzien (*supra* randnr. 1), terwijl ook de wettelijke geschillenregeling blijft gelden, stelt de vraag zich opnieuw naar de verhouding van de twee vormen van geschillenregeling.

103. EEN EVENWICHTSOEFENING - Om de vraag te beantwoorden moet een evenwichtsoefening worden gemaakt tussen de twee kenmerkende principes van de wettelijke geschillenregeling, met name het aspect van de subsidiariteit enerzijds en het alom erkende dwingende karakter anderzijds.²⁷² Ondanks het grote succes van de geschillenregeling in de rechtspraak, is deze kwestie echter

²⁶⁵ *Supra* randnrs. 23 en 58 e.v.

²⁶⁶ *Supra* randnrs. 64 en 0.

²⁶⁷ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 518, nr. 1.

²⁶⁸ Wetsvoorstel tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Kamer 1992-93, nr. 1005/20, 25.

²⁶⁹ Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 426.

²⁷⁰ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 518, nr. 1.

²⁷¹ Zie o.m. K. GEENS, M. WYCKAERT, C. CLOTTENS, F. PARREIN, S. DE DIER en S. COOLS, “Kapitaal, aandelen en andere effecten van de NV [Partim, deel 3]”, *TPR* 2012, (509) 510-512, nr. 463; R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittreding) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE e.a. (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2013, (181) 181-187, nrs. 1-12; B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, (625) 644-646, nrs. 23-26.

²⁷² A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 518, nr. 1; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 451, nr. 8.

zelden aan bod gekomen.²⁷³ Dat wijst erop dat de conflicterende aandeelhouders er onderling makkelijker uit lijken te raken.²⁷⁴

3.2.1. Diverse protagonisten

104. VERSCHILLENDE STANDPUNT NAARGELANG DE PROTAGONIST – Er zijn verschillende standpunten denkbaar ten aanzien van de onderscheiden wegen om de vennootschap te verlaten naargelang wie de rol van protagonist in het verhaal waarneemt.²⁷⁵ FRANÇOIS maakt daarbij terecht de kanttekening dat het onmogelijk is te beschrijven noch te voorspellen hoe de diverse protagonisten zich zullen opstellen tegenover de wettelijke *c.q.* statutaire uitsluiting of uittreding.²⁷⁶ De geschillenregelingen zijn bovendien ook niet de enige actiemiddelen bij conflicten in de BV.²⁷⁷

§1 Aandeelhouder met exitwens

105. EEN SNELLE EXIT – De aandeelhouder die de vennootschap wenst te verlaten heeft met de uittreding lastens het vennootschapsvermogen een snelle en efficiënte *exit* uit de BV.²⁷⁸ De statuten kunnen deze uitweg wel bemoeilijken, bijvoorbeeld door het recht afhankelijk te maken van het aantonen van bepaalde redenen, of ontoedigen, bijvoorbeeld door het uitsluiten (*supra* randnr. 0) van het scheidingsaandeel.²⁷⁹

106. STEVIGE BEWIJSLAST – Een gerechtelijke uittreding wegens gegronde redenen is daarentegen een moeilijkere *exit*-strategie doordat gegronde redenen moeten worden aangetoond dat van de eiser niet meer redelijkerwijze kan worden verwacht dat hij aandeelhouder nog blijft (*supra* randnr. 87). Daarvoor maakt een stevige bewijslast, als gevolg van de subsidiariteit van de wettelijke geschillenregeling, de kans op slagen onzeker.²⁸⁰

²⁷³ Zie bijv. Voorz. Kh. Dendermonde 14 juni 2017, onuitg., en Voorz. Kh. Turnhout 20 september 2011, onuitg., aangehaald door A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 519, vn. 8.

²⁷⁴ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 519, nr. 1.

²⁷⁵ Zie A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 517-535.

²⁷⁶ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 527, nr. 9.

²⁷⁷ Zie A. FRANÇOIS en W. DE METS, “Vergelijkende tabel van de voornaamste wettelijke actiemiddelen bij conflicten in de BV en de NV onder het WVV”, *NFM* 2022, 14-28.

²⁷⁸ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 527, nr. 10

²⁷⁹ *Ibid.*

²⁸⁰ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 528-529, nr. 11.

De gerechtelijke uittreding biedt in de regel wel een hogere overnameprijs dan de statutaire uittreding (*supra* randnr. 59, 59 en 93), maar een kosten-batenanalyse zal moeten uitwijzen of het de dossieropbouw met stevige bewijslast de moeite waard is.²⁸¹

§2 Aandeelhouder(s) die wil(len) uitsluiten

107. EÉN ROTTE APPEL BEDERFT DE HELE MAND - “*Metaforisch is een vennootschap een mand en zijn de aandeelhouders de appelen.*”²⁸² Dankzij de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen kan de vennootschap thans anticiperen op een rotte appel en deze verwijderen om een wettige reden (*supra* randnr. 30) of zij kan statutair gronden bepalen (*supra* randnr. 33) om de statutaire uitsluiting te rechtvaardigen.²⁸³ Het is reëel dat de statuten de uitgesloten aandeelhouder maar een schamel of zelfs geen scheidingsaandeel toekennen gezien het sanctionerende karakter van de uitsluiting²⁸⁴ (*supra* randnr. 61 en 64). Voor de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen, moet de aandeelhouder die wenst uit te sluiten daarvoor over de vereiste meerderheid beschikken in de AV, in principe gewone meerderheid (*supra* randnr. 38), of de andere aandeelhouders daartoe kunnen overtuigen.²⁸⁵

108. KWANTITATIEF CRITERIUM - De gerechtelijke uitsluiting is qua participatievereiste (art. 2:63 WVV, *supra* randnr. 81) laagdrempeliger dan de statutaire uitsluiting waar minstens 50% van de stemmen moet worden gehaald.²⁸⁶ De wettelijke geschillenregeling gaat daarentegen wel gepaard met een hogere bewijslast omwille van de subsidiariteit.²⁸⁷

§3 Aandeelhouder bedreigd met de statutaire uitsluiting

109. SCHEIDEN DOET LIJDEN - De aandeelhouder die wordt geïsoleerd in de procedure tot uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen zal, ondanks de waarborgen voor zijn rechten van verdediging, het spel al verloren hebben voordat het is gespeeld. De vereiste meerderheden zullen achter de schermen immers al verzameld zijn.²⁸⁸ Voorts doet scheiden (lees: het scheidingsaandeel)

²⁸¹ R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (447) 450-451, nr. 6.

²⁸² *Ibid.*, 529, nr. 12.

²⁸³ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 529, nr. 12.

²⁸⁴ *Ibid.*

²⁸⁵ G. CAUWENBERGH en L. DESMADRYL, “Uittreding en uitsluiting” in H. BRAECKMANS (ed.), *De BV in de praktijk*, WVV-I.6.1, Mechelen, Kluwer, 2019, 11; A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 529, nr. 12.

²⁸⁶ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 529, nr. 13.

²⁸⁷ *Ibid.*

²⁸⁸ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en*

lijden, de *default*-waardering (*supra* randnr. 59) van het scheidingsaandeel is maar schamel²⁸⁹ en daarenboven kan het zelfs statutair worden gemoduleerd tot nul (*supra* randnr. 64).

110. AGEREN VOOR EEN BETERE PRIJS - De aandeelhouder die wordt geconfronteerd met dergelijke statutaire uitsluiting heeft er dan ook alle belang bij een betere prijs te krijgen middels de wettelijke geschillenregeling. De geïndiceerde aandeelhouder zou parallel een vordering tot uittreding wegens gegronde redenen kunnen instellen bij de voorzitter van de ondernemingsrechtbank, zitting houdend in kort geding, om een marktconforme prijs voor zijn effecten te bekomen.²⁹⁰

Het is dan ook op dit vlak dat het potentiële conflict tussen de statutaire en wettelijke geschillenregeling op het scherpst van de snee komt. Om die reden wordt verder de verhouding tussen de twee voornamelijk toegespitst op voormelde hypothese.

3.2.2. Principes van de geschillenregeling

a. Subsidiariteit van de wettelijke geschillenregeling

111. ULTIMUM REMEDIUM - Een basisregeling in het vennootschapsrecht aangaande inzake conflicten is de principiële niet-inmenging van de rechter in vennootschapszaken, of de zogenaamde subsidiariteit.²⁹¹ De geschillenregeling kan enkel worden aangewend “uiterste redmiddel”, of *ultimum remedium*, wanneer het conflict niet in der minne oplosbaar is.²⁹² (*supra* randnr. 73)

112. TWEE ASPECTEN VAN SUBSIDIARITEIT - Het eerste aspect van subsidiariteit is dat elke rechterlijke ingreep in beginsel afhankelijk is van de voorafgaande uitputting van interne actiemiddelen. Volstaan die niet, dan kan rechterlijk ingrijpen worden verzocht, dat kan echter, ingevolge het tweede

rechtsleer; Mechelen, Kluwer, 2019, 17, nr. 19; A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*; Schoten, Roularta, 2022, (517) 531, nr. 14.

²⁸⁹ J. VANANROYE, “De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht”, *RDC-TBH* 2019, (343) 344-346, nrs. 4-5.

²⁹⁰ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 16, nr. 16; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (447) 451, nr. 8; R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*; Schoten, Roularta, 2022, (473) 512, nr. 54; M. VERHEYDEN, “Het uitgebreid CV van de ‘eigenlijke CV’: praktische aandachtspunten in het licht van de internationale coöperatieve beginselen en de verschillen met de BV”, *NFM* 2021, (182) 184-185, nr. 7.

²⁹¹ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*; Schoten, Roularta, 2022, (517) 518, nr. 1.

²⁹² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 761, nr. 1588. B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, (625) 649, nr. 16.

aspect, worden geweigerd wanneer er een minder ingrijpend rechterlijk actiemiddel openstaat ter beslechting van het conflict.²⁹³

b. Dwingend karakter van de geschillenregeling

113. DWINGEND RECHT - De regels inzake de geschillenregeling zijn van dwingend recht maar niet van openbare orde²⁹⁴ (*supra* randnr. 72). Statutaire clausules of andere overeenkomsten die de toepassing van artikelen 2:60 tot 2:69 WVV beperken zijn nietig.²⁹⁵ Bovendien is de rechter niet ook gebonden door een beperkende invulling van de “gegronde redenen”, bijvoorbeeld in de statuten, doch zouden zij wel als inspiratiebron voor de rechter kunnen dienen.²⁹⁶

3.2.3. Welke geschillenregeling krijgt voorrang?

114. PARALLELE VORDERING - De statutaire uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen kan naast de wettelijke geschillenregeling bestaan in de BV en doet geen afbreuk aan haar toepassingsgebied.²⁹⁷ Zoals eerder vermeld kunnen de twee geschillenregelingen elkaar doorkruisen en beconcurreren, het zal dan aan de rechter zijn die wordt gevat om *in concreto* te beslissen welke procedure de voorkeur krijgt, rekening houdend met de twee voormelde principes eigen aan de wettelijke geschillenregeling.²⁹⁸

²⁹³ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 14-15, nr. 12; A. FRANÇOIS e.a., “Omgaan met conflicten in vennootschappen: regeling van geschillen is meer dan geschillenregeling” in K. BYTTEBIER e.a. (eds.), *Omgaan met conflicten in de vennootschap*, Mortsel, Intersentia, 2009, (1) 10, vn. 38; A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix de choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 518, vn. 6.

²⁹⁴ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 13, nr. 9; R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 595, nr. 29.

²⁹⁵ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 595, nr. 29.

²⁹⁶ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 502, nr. 38.

²⁹⁷ H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 14, nr. 11; R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 450, nr. 5; R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 496, nr. 29 en 500, nr. 34.

²⁹⁸ R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Mortsel, Intersentia, 2021, (447) 451, nr. 8.

a. Dwingend karakter versus subsidiariteit

115. PRO DE INTERNE UITSLUITING C.Q. DE UITTREDINGSVORDERING – De subsidiariteit zal voornamelijk een argument *pro* de interne uitsluitingsprocedure zijn, het dwingend karakter noopt eerder tot een voorkeur voor de uittredingsvordering middels de wettelijke geschillenregeling.²⁹⁹

116. GEEN MINDER INGRIJPENDE OPLOSSING? – Wanneer een conflict tussen de statutaire en de wettelijke geschillenregeling in het kader van een vordering tot uittreding *c.q.* uitsluiting voor de voorzitter van de ondernemingsrechtbank belandt, zal deze moeten nagaan, op grond van het subsidiariteitsprincipe, of dat er geen minder ingrijpende geschillenbeslechtingsmechanismen voorhanden waren.³⁰⁰ Dit wordt geground op de verplichting tot goede trouw van vennoten.³⁰¹ Het aanvechten van het uitsluitingsbesluit van de algemene vergadering (*supra* randnr. 51) of de schorsing van de statutaire uitsluitingsprocedure (*supra* randnr. 53) zouden bijvoorbeeld minder ingrijpende alternatieven zijn.

Niettemin wordt de gerechtelijke uittreding geacht minder ingrijpend te zijn dan de gerechtelijke uitsluiting.³⁰²

117. DWINGEND KARAKTER GAAT VOOR OP SUBSIDIARITEIT? – Volgende beschikkingen van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Turnhout³⁰³ en Dendermonde³⁰⁴ lijken aan te geven dat wanneer de twee principes botsen, de subsidiariteit het onderspit moet delven³⁰⁵:

Voorz. Kh. Turnhout 30 september 2011: “*hoewel de bepaling van art. 642 W.Venn. van dwingend recht is, kan het niet de bedoeling zijn, om door*

²⁹⁹ R. TAS, “De geschillenregeling 2.0: naar een efficiëntere en billijkere oplossing voor een aandeelhoudersgeschil in al zijn aspecten” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Morsel, Intersentia, 2021, (447) 451, nr. 8; R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad lever-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 512-513, nrs. 55 en 56.

³⁰⁰ Voorz. Kh. Leuven 22 juni 1999, TBH 2000, 654; H. BRAECKMANS, “De uitsluiting en uittreding van aandeelhouders”, *RW* 2000-01, (1361) 1367, nr. 21; B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, (625) 640, nrs. 16 en 17.

³⁰¹ Voorz. Kh. Leuven 16 december 1997, onuitg., aangehaald door B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, 641, vn. 44; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Morsel, Intersentia, 2020, 761, nr. 1588; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 15, nr. 15; B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, (625) 641, nr. 18.

³⁰² Luik 19 februari 1999, *RRD* 1999, 137; B. TILLEMANS en G. VAN SOLINGE, “De uittreding en uitsluiting”, *TPR* 2000, (625) 641, nr. 17.

³⁰³ Voorz. Kh. Turnhout 20 september 2011, onuitg., aangehaald door A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 519, vn. 8.

³⁰⁴ Voorz. Kh. Dendermonde 14 juni 2017, onuitg., aangehaald door A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 519, vn. 8.

³⁰⁵ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 519, vn. 8.

*het opstarten van een procedure in gedwongen uittrekking, de statutaire uitstapregeling te omzeilen, wanneer de voorwaarden voor gedwongen uittrekking niet vervuld zijn*³⁰⁶. Hieruit kan worden afgeleid dat indien de voorwaarden wel vervuld zijn, de gerechtelijke uittrekking voorgaat op de statutaire regeling.

Voorz. Kh. Dendermonde 14 juni 2017: “*De procedure tot uitsluiting (art. 636 W.Venn.) kan worden ingeleid door een vennoot ondanks het bestaan van een aandeelhoudersovereenkomst [...]. Dergelijke aandeelhoudersovereenkomst beperkt de rechten niet van de aandeelhouder die zich op artikel 636 W.Venn. wil beroepen. De enige restrictie is dat de voorwaarden van artikel 636 W.Venn. vervuld moeten zijn*”³⁰⁷.

FRANÇOIS nuanceert hierbij dat het slechts gaat om twee beslissingen en iedere uitkomst ingebed is in een geheel aan feitelijke omstandigheden, bij andere omstandigheden is een andere uitkomst hiermee niet uitgesloten.³⁰⁸

b. Statutaire geschillenregeling

118. CONVENTIONELE OF STATUTAIRE GESCHILLENBESLECHTING – Eerder konden de statuten of aandeelhoudersovereenkomsten reeds voorzien in tal van alternatieve conflictbeslechtingsmechanismen in de schoot van de vennootschap.³⁰⁹ De principiële geldigheid daarvan staat niet ter discussie, maar zij kunnen geen afbreuk doen aan de mogelijkheid om een vordering tot uittrekking of uitsluiting in te stellen.³¹⁰ De uittrekking en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen kunnen als een dergelijke statutaire geschillenregeling worden beschouwd.³¹¹

119. ONTVANKELIJK DOCH ONGEGROND – In het wetsontwerp ten grondslag aan de invoering van de geschillenregeling werd het niet volgen van een statutaire of conventionele regeling geformuleerd als ontvankelijkheidsvoorwaarde, echter werd het nooit wet (*supra* randnr. 102). Thans wordt aangenomen dat het niet

³⁰⁶ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 519, vn. 8.

³⁰⁷ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 519, vn. 8.

³⁰⁸ *Ibid.*

³⁰⁹ O. CAPRASSE en R. AYDOGDU, “L’exclusion et le retrait non judiciaires dans les sociétés à responsabilité limitée”, *DAOR* 2007, (277) 295, nr. 39; R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittrekking) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE e.a. (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Morsel, Intersentia, 2013, (181) 185, nr. 11.

³¹⁰ R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittrekking) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE e.a. (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Morsel, Intersentia, 2013, (181) 186, nr. 12.

³¹¹ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 499-501, nrs. 34-36.

volgen van dergelijke regelingen, niet leidt tot de onontvankelijkheid van de vordering³¹², maar wel een feitelijk beoordelingselement kan vormen in de beoordeling van de gegronde reden en desgevallend kan leiden tot de ongegrondheid.³¹³

c. *Lex specialis derogat generalibus*

120. DE WETTELIJKE GESCHILLENREGELING ALS *LEX SPECIALIS* - BRAECKMANS en HOUBEN nemen wel een duidelijk standpunt in en menen dat aanvaard mag worden dat, in geval van conflict, de geschillenregeling als *lex specialis* primeert op de uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen.³¹⁴

3.2.4. Goede afspraken maken goede vrienden

121. GOEDE AFSPRAKEN MAKEN GOEDE VRIENDEN - Om dergelijke problemen met betrekking tot de mogelijke interferentie van de statutaire en wettelijke geschillenregeling te voorkomen, is het aangeraden te voorzien in een billijke waarderingsmethode voor het scheidingsaandeel bij de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen, het scheidingsaandeel hoeft daarom niet noodzakelijk genereus te zijn.³¹⁵ Goede afspraken maken immers goede vrienden.³¹⁶

³¹² Voorz. Kh. Leuven 2 oktober 2007, *RABG* 2009, 136; K. GEENS e.a., “Kapitaal, aandelen en andere effecten van de NV [Partim, deel 3]”, *TPR* 2012, (509) 511-512, nr. 463; R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittreding) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE e.a. (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2013, (181) 186, nr. 12.

³¹³ O. CAPRASSE en R. AYDOGDU, “L’exclusion et le retrait non judiciaires dans les sociétés à responsabilité limitée”, *DAOR* 2007, (277) 295-296, nr. 39; H. CARPENTIER, “Commentaar bij art. 2:60-2:69 WVV” in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2019, 14, nr. 11; K. GEENS e.a., “Kapitaal, aandelen en andere effecten van de NV [Partim, deel 3]”, *TPR* 2012, (509) 511-512, nr. 463; R. TAS, “Conventionele mechanismen voor de beslechting van conflicten tussen aandeelhouders. Hoe anticiperen op de toepassing van de wettelijke geschillenregeling (uitsluiting en uittreding) in statuten of aandeelhoudersovereenkomsten?” in J. VANANROYE e.a. (eds.), *Proactief ondernemingsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2013, (181) 186, nr. 12.

³¹⁴ Wetsvoorstel (T. MERCKX-VAN GOEY c.s.) tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, *Parl.St.* Kamer 1992-93, nr. 1005/1, 16; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Mortsel, Intersentia, 2020, 761, nr. 1588.

³¹⁵ A. FRANÇOIS, “Wettelijke én statutaire geschillenregeling in de BV: l’embarras du choix of choix embarrassant ?” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (517) 528, nr. 10; R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, (473) 515, nr. 60.

³¹⁶ R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Goede afspraken maken goede vrienden? Over de geldigheid van prijsbepalingsclausules, good/bad leaver-clausules en statutaire uitsluitingsprocedures in het kader van de geschillenregeling” in T. CARNEWAL e.a., *Lessen na twee jaar WVV*, Schoten, Roularta, 2022, 473.

Conclusie

De uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen is de eenzijdige, buitengerechtelijke opzegging van het vennootschapscontract door de aandeelhouder resp. de vennootschap middels de algemene vergadering. In de BV dient zij te worden “geactiveerd” in de statuten.

Het systeem werd traditioneel gezien als een wezenskenmerk van de CV – die het WVV wil voorbehouden voor “echte coöperatieven”. Daarom is het thans in de BV mogelijk in de uittreding *c.q.* uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen te voorzien om een gelijkaardige aandeelhoudersflexibiliteit te kunnen bieden.

Het wettelijk kader inzake de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen is grotendeels van aanvullend recht. Hierdoor kan het systeem vrij worden gemoduleerd in de statuten, op maat van de onderneming. Desalniettemin zijn er een aantal bepalingen van dwingend recht, waaronder waarborgen voor de rechten van verdediging van de geviseerde aandeelhouder in de uitsluitingsprocedure.

De uittreding kan zonder motivering, maar de uitsluiting vereist een wettige reden of een in de statuten vermelde reden. De uitsluiting moet bovendien worden gestemd door de algemene vergadering, de uittreding niet.

Bij het vertrekken van de aandeelhouder worden zijn effecten overgenomen door de vennootschap tegen betaling van een scheidingsaandeel, waarna de effecten worden vernietigd. De wetgever voorziet daarvoor in een waarderingsmethode van aanvullend recht. De statuten kunnen vrij een andere waarderingsmethode bepalen op maat en zelfs het scheidingsaandeel ontzeggen – het potentiële conflict van de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen en de geschillenregeling komt hier op het scherpst van de snee.

De geschillenregeling is een extern actiemiddel dat aandeelhouders kunnen aanwenden in geval van een ernstig conflict met elkaar. Zij omvat twee mogelijke gerechtelijke procedures voor de voorzitter van de ondernemingsrechtbank, zitting houdend in kort geding: enerzijds de vordering tot uittreding en anderzijds de vordering tot uitsluiting, beide op grond van zgn. gegronde redenen.

Het resultaat van de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen en de geschillenregeling is hetzelfde: een aandeelhouder verlaat de vennootschap, maar de ene exit is de andere niet.

De wettelijke geschillenregeling vereist rechterlijke tussenkomst terwijl de statutaire geschillenregeling buitengerechtelijk verloopt. Ook het lot van de effecten verschilt: waar deze worden overgenomen door de eiser(s) bij de

vordering tot uitsluiting of de verweerder bij de vordering tot uittreding, keren de aandelen bij de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen terug naar de vennootschap die ze dan vernietigt.

In de geschillenregeling bepaalt de rechter de prijs voor de effecten, in beginsel op basis van de *going concern*-waarde. Het scheidingsaandeel dat wordt uitgekeerd bij de uittreding of uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen zal, volgens de waarderingsmethode voorzien in het WVV, significant lager zijn en kan zelfs statutair worden uitgesloten.

De uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen bestaan naast de wettelijke geschillenregeling en doen geen afbreuk aan het toepassingsgebied ervan. Afhankelijk van de protagonist is de ene dan wel de andere *exit* te verkiezen.

Door het parallelle bestaan is het mogelijk dat de twee systemen met elkaar in conflict kunnen treden. In dat geval zal het aan de bevoegde rechter toekomen om *in concreto* te oordelen welke geschillenregeling de voorrang geniet. Hij zal daarbij een evenwicht moeten zoeken tussen het dwingende karakter van de geschillenregeling enerzijds en de subsidiariteit anderzijds.

Welke van de twee precies de voorrang geniet is thans nog niet uitgevochten, hoewel er eerder indicaties zijn dat het dwingende karakter van de geschillenregeling de bovenhand zal nemen. Desondanks het niet uit te sluiten is dat in andere feitelijke omstandigheden een andere uitkomst kan opleveren.

Om tot slot dergelijke conflicten te vermijden, is het aangeraden voor de uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen statutair een billijk scheidingsaandeel te voorzien. Goede afspraken maken immers goede vrienden.

Aandeelhouder out.